

**SAPIENTIA ERDÉLYI MAGYAR
TUDOMÁNYEGYETEM
MAROSVÁSÁRHELYI KAR
SZÁMÍTÁSTECHNIKA SZAK**

**3D nyomtatott kéz vezérlése EMG
jelekkel és képfeldolgozással**

**Témavezető:
Dr. Fehér Áron**

**Végzős hallgató:
Magyar Roland István**

2024

Kivonat

A bionika kutatása és fejlődése kulcsfontosságú azok számára, akiknek fizikai funkcióik helyreállítására vagy kiegészítésére van szükségük. Az emberi testrészek működése hasonló a robotkéhez, amelyek különféle jelekre reagálnak és mozgásokat végeznek. Ugyanígy az emberi test is reagál elektromos impulzusokra, amelyeket megfelelően elkapva és irányítva, továbbíthatunk vagy eszközök működésébe integrálhatunk.

A dolgozatom célja egy 3D nyomtatott kéz vezérlésének bemutatása valós idejű videó és EMG jelek segítségével, lehetővé téve a robotkar ujjainak mozgását az emberi kéz mozgásával összhangban. Az eszköz már képes feldolgozni az EMG jeleket, és egy 3D modell, valamint a szükséges szoftver már elkészült, amely a kamera képét feldolgozva vezérli a motorokat.

A dolgozat bevezeti a bionika fogalmát, párhuzamot vonva az emberi testrészek és a robotok működése között, hangsúlyozva az elektromos impulzusok szerepét. Áttekinti a neuromuszkuláris folyamatokat, az anatómiát és az elektromiográfia (EMG) alapelveit. Bemutatja a projekt elektronikai komponenseit, tárgyalva a zajkezelést is. Feltárja a képfeldolgozási technikákat a robotkéz vezérléséhez, részletezve a digitális jelfeldolgozást és a rendszerintegrációt. Ismerteti a rendszer specifikációit és architektúráját, a modellek és motorok kiválasztását, valamint a mikrovezérlőket és EMG szenzorokat.

A rendszer tervezése magában foglalja a kéz 3D modelljének előkészítését, a motorok tesztelését és az EMG elektródák integrálását. A firmware fejlesztése a WiFi hozzáférési pont megvalósítására, az ADC olvasására és az EMG jel túske (spike) alapú detektálására összpontosít. Bemutatja a képfeldolgozó szoftvert is, amely a mikrovezérlőnek továbbítja az adatokat, leírva a küszöbértéktechnológiákat az emberi kéz mozgásának észlelésére.

Az utolsó fejezet általános következtetéseket von le és javaslatokat tesz a jövőbeli munkákra, megvitatva a rendszer lehetséges fejlesztéseit és bővítéseit, például további szenzorok integrálását és fejlettebb jelfeldolgozó algoritmusok alkalmazását. Ez a projekt bemutatja, hogy lehetséges 3D nyomtatott robotkéz vezérlése EMG jelekkel és képfeldolgozással, új lehetőségeket nyitva meg a fejlett protézisek fejlesztése előtt.

Kulcsszavak: képfeldolgozás, digitális jelfeldolgozás, EMG, Python, ESP32

Extras

Cercetarea și dezvoltarea în bionică joacă un rol esențial în viața persoanelor cu abilități variate, ajutând la restaurarea sau completarea funcțiilor fizice. Funcționarea corpului uman este similară cu cea a roboților, ambele răspunzând la semnale electrice pentru a efectua mișcări. Prin capturarea și controlarea acestor impulsuri, putem transmite semnalele în zone unde conexiunea directă este întreruptă sau le putem integra în dispozitive.

Scopul tezei mele este de a demonstra controlul unei mâini imprimate 3D folosind video în timp real de la o cameră și semnale EMG pentru mișcarea degetelor robotice. Dispozitivul procesează semnalele EMG, iar un model 3D și un program controlează motoarele pentru mișcarea degetelor.

Teza introduce conceptul de bionică și relevanța sa, discutând analogia dintre funcționarea corpului uman și a roboților. Se revizuieste literatura de specialitate, analizând procesele neuromusculare, anatomia și principiile electromiografiei (EMG), tipurile de electrozi EMG și activitatea electrică a mușchilor. Se prezintă componentele electronice ale proiectului, precum amplificatoarele operaționale, filtrele și conversia analog-digitală, și se discută gestionarea zgomotului electronic. Se explorează tehnicile de procesare a imaginilor pentru controlul mâinii robotice și integrarea semnalelor digitale în sistem. Se detaliază arhitectura sistemului, cerințele funcționale și nefuncționale, modelele și motoarele utilizate, microcontrolerele și senzorii EMG. Designul sistemului include pregătirea modelului 3D al mâinii și testarea motoarelor, etapele de procesare a semnalelor și integrarea electrozilor EMG.

Capitolul despre dezvoltarea firmware-ului explică implementarea punctului de acces WiFi, citirea ADC și detectarea vârfurilor (spike) din semnalul EMG. Se dezvoltă software-ul pentru procesarea imaginilor și transmiterea datelor către microcontroler, descriindu-se tehnicile de prag pentru detectarea mișcărilor mâinii umane. Capitolul despre punerea în funcțiune a sistemului și rezultatele experimentale prezintă pașii necesari pentru instalare și măsurătorile efectuate pentru a evalua performanțele sistemului.

Ultimul capitol oferă concluzii generale și direcții pentru lucrări viitoare, discutând îmbunătățiri posibile, extinderea sistemului cu alți senzori și algoritmi avansați de prelucrare a semnalelor, și compararea cu dispozitive similare.

Acest proiect demonstrează că este posibil să controlăm o mână robotică imprimată 3D folosind semnale EMG și prelucrarea imaginilor, deschizând noi oportunități pentru dezvoltarea dispozitivelor protetice avansate.

Cuvinte cheie: prelucrare de imagini, prelucrare digitală de semnale, EMG, Python, ESP32

Abstract

Research and development in bionics are crucial for individuals with disabilities, aiding in the restoration or augmentation of physical functions. The functioning of human body parts is akin to robots, responding to various signals and performing movements. By capturing and controlling these electrical impulses, we can transmit them to areas where direct connection is severed or integrate them into devices.

The aim of my thesis is to demonstrate the control of a 3D-printed hand using real-time video from a camera, enabling robotic finger movements based on human hand movement. Additionally, it allows extraction of hand movement information from EMG signals, enabling control of the robotic hand with a microcontroller. The device processes EMG signals, and a 3D model and necessary software have been developed to process camera images and control the motors for appropriate finger movement.

The thesis introduces the concept of bionics and its relevance, drawing parallels between the human body and robots, and emphasizing the role of electrical impulses in movement. It reviews relevant literature, focusing on neuromuscular processes, anatomy, and principles of electromyography (EMG), including types of EMG electrodes and muscle electrical activity.

It provides an overview of the electronic components used, such as operational amplifiers, filters, and analog-to-digital conversion, discussing electronic noise management. Image processing techniques for controlling the robotic hand are explored, detailing digital signal processing and system integration. Specifications and system architecture are discussed, including functional and non-functional requirements, and choices for models and motors. The microcontrollers and EMG sensors used are also described.

System design includes preparing the 3D model of the hand, testing the motors, processing signals, and integrating EMG electrodes. Firmware development focuses on implementing the WiFi access point, ADC reading, and spike detection of the EMG signal. Software development for image processing and data transmission to the microcontroller is also covered, describing thresholding techniques for detecting hand movements.

The implementation and experimental results chapter outlines installation steps and system performance measurements.

The final chapter provides general conclusions and suggests future work, discussing possible system improvements and extensions, such as integrating additional sensors and advanced signal processing algorithms. It compares similar devices and analyzes potential development directions.

This project demonstrates the feasibility of controlling a 3D-printed robotic hand using EMG signals and image processing, opening new opportunities for advanced prosthetic devices.

Keywords: image processing, digital signal processing, EMG, Python, ESP32

Tartalomjegyzék

1. Bevezető	1
2. Irodalom Kutatás	2
2.1. A neuromuszkuláris folyamat	2
2.2. Anatómia	4
2.3. Elektromiográfia	4
2.3.1. Tűelektródák	5
2.3.2. Finom huzal elektródák	5
2.3.3. Felületi EMG elektródák	6
2.4. Elektronikai áttekintés	6
2.4.1. Zaj	6
2.4.2. Műveleti erősítők	7
2.4.3. Szűrők	8
2.4.4. Analóg-digitális átalakítás	15
2.5. Képfeldolgozás	16
3. A rendszer specifikációi és architektúrája	17
3.1. Funkcionális követelmények	17
3.2. Nem funkcionális követelmények	17
3.3. A rendszer architektúrája	17
3.3.1. Model kiválasztása	18
3.3.2. Motorok kiválasztása	20
3.3.3. Motor driver	21
3.3.4. Mikrovezérlő	21
3.3.5. EMG szenzorok	21
4. Részletes tervezés	21
4.1. Tömbvázlat	21
4.2. Hardver rész	22
4.2.1. Modell előkészítése	22
4.2.2. Motorok tesztelése	23
4.2.3. Jel feldolgozása	24
4.2.4. EMG elektródák	25
4.2.5. ESD védelem	26
4.2.6. DC elutasítás	27
4.2.7. Erősítés	28
4.2.8. DRL és Shield	29

4.2.9.	50 Hz-es hálózati zajsűrű	29
4.2.10.	10Hz-1kHz sávűrű	31
4.2.11.	Analóg-digitál átalakító	34
4.2.12.	Tápegység áramkör	34
4.3.	Firmver	35
4.3.1.	WiFi Acces Point	35
4.3.2.	ADC olvasás	36
4.4.	Szoftver rész	39
4.4.1.	Kép feldolgozása	39
4.4.2.	Adatok továbbítása a mikrovezérlőnek	44
4.5.	Küszöbérték (Thresholding)	45
5.	Üzembe helyezés és kísérleti eredmények	46
5.1.	Üzembe helyezési lépések	46
5.2.	Kísérleti eredmények, mérések	46
6.	Következtetések	48
6.1.	Megvalósítások	48
6.2.	Hasonló eszközök	48
6.2.1.	Ada Robotic Hand - Open Bionics	48
6.2.2.	Touch bioinics	49
6.2.3.	Saját eszköz	49
6.3.	További Fejlesztési Lehetőségek	49

Ábrák jegyzéke

1.	Impulzus	2
2.	Az izomrostok akciós potenciáljának időbeli lefutását.	3
3.	Alkarban levő izmok	4
4.	Frekvencia szerinti besorolása	5
5.	Tűelektróda és finom huzal elektródák	5
6.	Géles és száraz elektróda	6
7.	Műveleti erősítő	8
8.	Műszererősítő	8
9.	Szűrő részei	9
10.	Szűrő rendje	10
11.	Elsőrendű aktív aluláteresztő szűrő	10
12.	Elsőrendű aktív aluláteresztő szűrő feszültség erősítéssel	11
13.	Aluláteresztő szűrő frekvenciamenetválasza	12
14.	Elsőrendű aktív felüláteresztő szűrő	13
15.	Elsőrendű aktív felüláteresztő szűrő feszültség erősítéssel	14
16.	Felüláteresztő szűrő frekvenciamenetválasza	15
17.	Felüláteresztő szűrő frekvenciamenetválasza	16
18.	A rendszer architektúrája	18
19.	K1 kéz	18
20.	K2 kéz	19
21.	Gael Langevin és az InMoov robot	19
22.	K3 kéz	20
23.	A rendszer egy tömbként	22
24.	Motor ágy és motor kerekek 3D modelje	22
25.	Izom szenzor modul	24
26.	A jelfeldolgozó rendszer egy tömbként	24
27.	Átfogó tervezési tömbvázlat	25
28.	Az EKG-jel jellemzői	25
29.	Feszültség hullámformák ESD védelemmel és anélkül	26
30.	Passzív AC-kapcsoló hálózat	27
31.	Ina826 erősítő áramköri rajza	29
32.	50hz kivágó áramkör	30
33.	50hz kivágó áramkör szimuláció	30
34.	Szűrő és másodlagos erősítő áramkör	31
35.	Sallen key	32
36.	50hz kivágó áramkör szimuláció	33
37.	Referencia hozzáadása a jelhez	33

38.	ADC használata mikrokontrollerrel	34
39.	A kép feldolgozásának tömbvázlata	40
40.	Kapcsolási rajz	46
41.	A nyers jel	47
42.	A megszürt jel	47
43.	Ada Robotic Hand	48

Táblázatok jegyzéke

1.	Motor Teszt	23
----	-----------------------	----

1. Bevezető

A bionika kutatása és fejlődése rendkívül fontos szerepet játszik azoknak az embereknek az életében, akiknek eltérő képességeik vannak, és akiknek fizikai funkcióik helyreállítására vagy kiegészítésére van szükségük. Az emberi testrészek működése hasonló a robotokhoz, amelyek különféle jelekre reagálnak és mozgásokat hajtanak végre. Ugyanígy az emberi test is reagál különböző jelekre, amelyek különböző műveleteket indítanak el. Ezeket a jeleket elektromos impulzusoknak nevezzük. Ha ezeket az impulzusokat megfelelően elkapjuk és irányítjuk, képesek vagyunk például olyan területekre továbbítani, ahol a közvetlen kapcsolat megszakadt, vagy feldolgozni és beépíteni egy eszköz működésébe. Emellett a képfeldolgozás technikai lehetővé teszi, hogy például kamerafelvételek alapján is felismerjük és interpretáljuk a testmozgásokat vagy a gesztusokat, így a kart nemcsak elektromos jelekkel, hanem vizuális információkkal is lehet irányítani. Ezáltal az emberi test és a technológia határai közötti kapcsolódási pontok, az ún. "ember-gép interfészek", lehetőséget teremtenek az ember és a gépek közötti egyre szorosabb együttműködésre és kölcsönös támogatásra. Ez a fejlődés áttöréseket hozhat az egészségügyben és az életminőség javításában, valamint új perspektívákat nyithat meg a mozgássérült és más kihívásokkal küzdő emberek számára.

Az (EMG) elektromiográf jelek gyűjtésének és feldolgozása lehetővé teszi, hogy például megszakadt kapcsolatot helyreállítsunk vagy elektromos jelek alapján vezéreljünk egy műszaki eszközt. Ebben a projektben azt célozzuk meg, hogy egy olyan eszközt fejlesszünk ki, amely képes az EMG jelek fogadására és feldolgozására, majd ezek alapján irányítani egy robotkar kéz mozgásait. A projekt fő hangsúlya a rehabilitációs területre esik, ahol olyan személyeknek segíthet, akik veleszületett rendellenességekkel vagy amputációval küzdenek.

A projekt célja, hogy megvalósítsunk egy olyan rendszert, amely lehetővé teszi az EMG jelek helyes feldolgozását. Ennek érdekében tervezünk egy lapot, amely képes lesz érzékelni az EMG jeleket, és azokat megfelelően feldolgozni. Emellett célunk egy olyan alkalmazás kifejlesztése, amely egy mikrokontroller segítségével értelmezi az EMG jeleket, és összekapcsolja azokat a rendszerrel. Ezáltal lehetőségünk nyílik egy teljes körű rendszer létrehozására, amely képes az EMG jelek alapján irányítani egy robotkéz mozgásait.

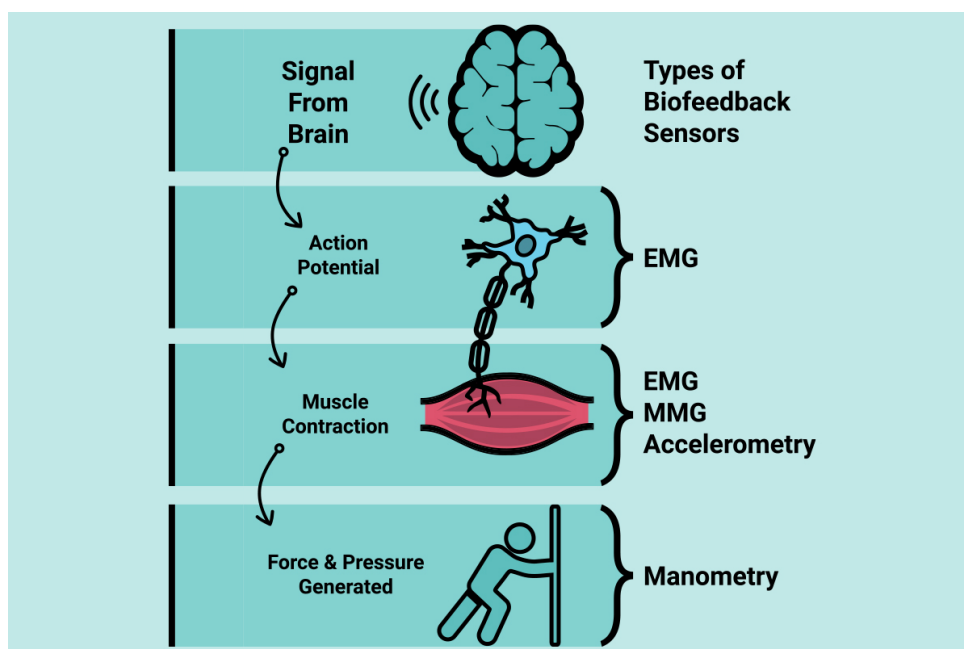
A projekt egy másik célja a képfeldolgozás alkalmazása a robotkéz irányításában. Ennek érdekében olyan megoldást tervezünk, amely lehetővé teszi, hogy valós idejű videofelvétel alapján irányítsuk a robotkéz mozgásait szintén egy mikrokontroller segítségével.

2. Irodalom Kutatás

Ahhoz hogy elkezdjem a projektet, szükséges pár alapvető dolgot tisztázni, még pedig hogy milyen részeket érint a projekt. Ez pedig a kar és a kéz anatómiájánál kezdődik. Azt mindenki tudja, hogy a karunkat az izmaink segítségével mozgatjuk, de azt már kevesebben tudják, hogy az izmainkat hogyan mozgatjuk.

2.1. A neuromuszkuláris folyamat

Először is az agy kémiai-elektromos jelet állít elő. Ezután a jel az agyból a gerincvelőbe kerül. Végül a neuronok hosszú axonjaikon keresztül továbbítják a jelet a célizomhoz. Amikor a jel megérkezik az izomba, az izom összehúzódását okozza (1. ábra).

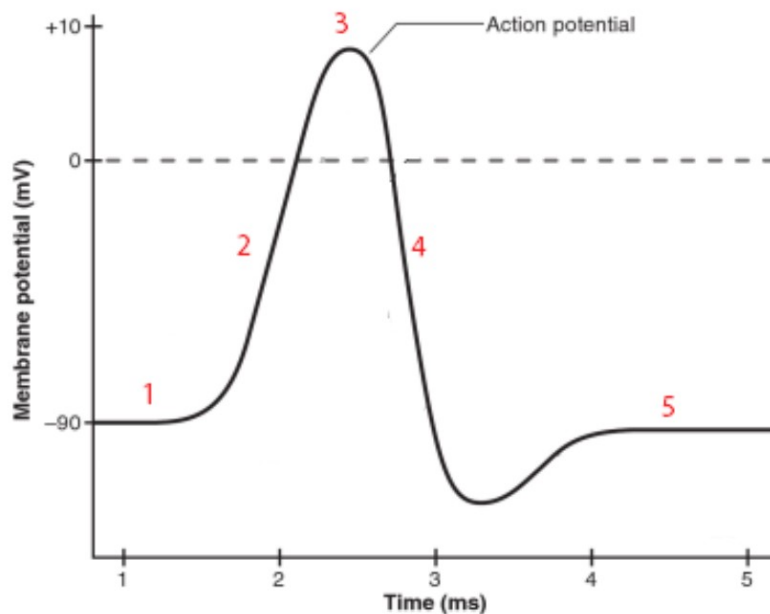

1. ábra. Impulzus ¹

Amikor úgy döntünk, hogy megmozgatunk egy izmot, egy pozitív töltésű vegyi anyag, a nátrium beköltözik a neuronokba. Ezeknek a pozitív töltéseknek az idegsejtbe való mozgása apró „kapuk” nyílását okozza az axon teljes hosszában, lehetővé téve, hogy még több pozitív töltésű nátrium kerüljön be az idegsejtekbe. Amikor ez az elektromos-kémiai töltés az izom közelébe érkezik, egy kémiai jel szabadul fel a neuronból, amely az izom összehúzódását vagy mozgását okozza. Az, hogy az izom milyen erősen húzódik össze, attól függ, hogy hány jel érkezik és milyen gyorsan érkeznek. Ha felveszünk egy tollat, az agy csak néhány jelet küld, mert nem kell sok erő ahhoz, hogy valami ilyen könnyű dolgot mozgasson. De ha felveszünk egy nehezebb tárgyat, akkor gyorsabban több jelet kerül kiküldésre, mivel nehezebb és több erőfeszítést igényel ¹.

¹ <https://dysphagiacafe.com>

Az izomsejteket egy félig áteresztő lipid membrán, a sarcolemma veszi körül. Pihenő állapotban a membránon átívelő feszültség van, úgy hogy a sejtmembrán belseje körülbelül -90mV -ra van a külsőhöz képest. Normál pihenőállapotban a Na^+ ionok koncentrációja nagyobb a membrán külső oldalán, mint a belső oldalon; az ellenkezője történik a K^+ ionokkal (relatív alacsony a külső oldalon és magas a belső oldalon). Ezek az állapotok hozzák létre a pihenő potenciált. Amikor az izomszövetet aktiválják, az izomrostok belső része ideiglenesen pozitívabbá válik. Ehhez először a membránon lévő kapuk megnyílnak, ami lehetővé teszi a nátriumionoknak a bejutást az izomsejtbe. Ha ez az átalakulás elég erős, és eléri a megfelelő küszöbértéket, akkor a nátriumkapuk kinyílnak, és a nátriumionok beáramlanak a sejtbe, ideiglenesen megfordítva a sejt polaritását. Ezután egy rövid időszak következik, amikor a sejt nem tud újabb ingerre reagálni, ez az úgynevezett refrakter periódus. A feszültségvezérelt nátriumcsatornák zárva vannak, és a káliumcsatornák megnyílnak, lehetővé téve a K^+ ionok keresztülhaladását a membránon, ki a külső felé. Ebben a pontban a helyzet az ellenkezője, mint a kezdeti állapotban: a K^+ magas koncentrációja kívül van, és a Na^+ magas koncentrációja a szövet belsejében van. Végül a nátrium-kálium pumpa visszaállítja a Na^+ és K^+ koncentrációkat energiaköltséggel. Mivel több izomrost innervázált, az ilyen típusú neuron tüzelése több izomrost aktivál. Az összes izomrost tevékenységének összege hozza létre a motoros egység akciós potenciálját (MUAP) [1].

2. ábra. Az izomrostok akciós potenciáljának időbeli lefutását. [1]

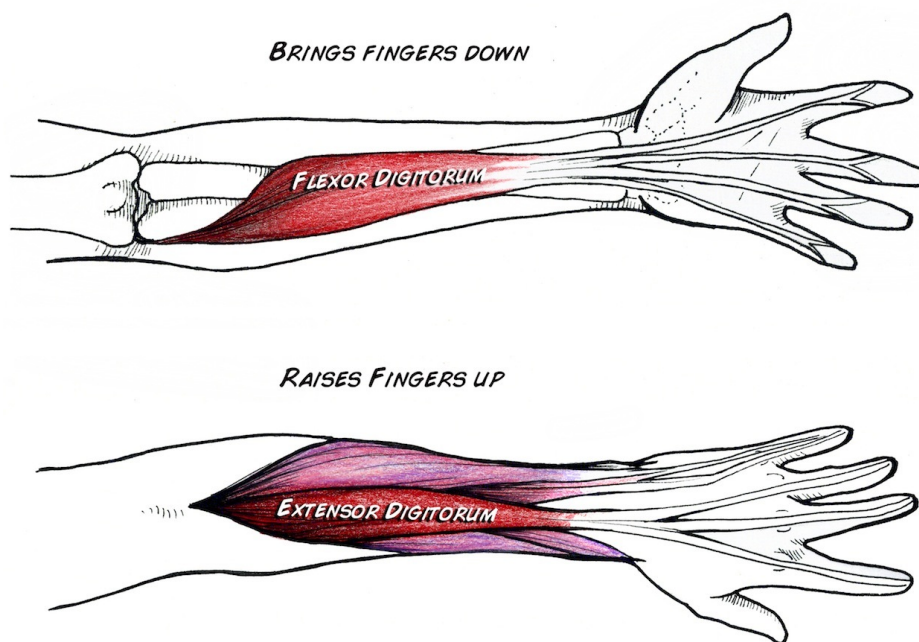
Látható, hogy az első szakaszban (1) a membrán még pihenő állapotban van -90mV -on. A második szakaszban (2) depolarizáció megtörténik és ha eléri a küszöbértéket, a potenciál $+10\text{mV}$ -ig emelkedik. A harmadik szakaszban (3) a nátriumcsatornák bezáródnak. Majd a negyedik szakaszban (4) repolarizáció, amely azonos kezdeti feltételekkel végződik az (5) szakaszban [1].

2.2. Anatómia

Mivel a projektem a kéz és alkarra fektet hangsúlyt, ezért ezeket a részeket vettem át.

A **Flexor Digitorum** a felső végtagokban megtalálható, az alkar belső felén. Az izom hosszú inakon keresztül fut a hajlított ujjak irányába. A hajlítás során az izom összehúzódik, az ujjak a tenyér felé hajlanak, ez lehetővé teszi a tárgyak megfogását (3. ábra) .

Az **Extensor Digitorum** az alsó karcsonatokon található, és hosszú inak segítségével fut az ujjakig, áthaladva a kéz hátoldalán. Amikor az izom összehúzódik, az inakon keresztül nyújtó hatást fejtenek ki, és az ujjakat kinyújtják a kézfej felé, ez segít a stabilitásban (3. ábra) ².

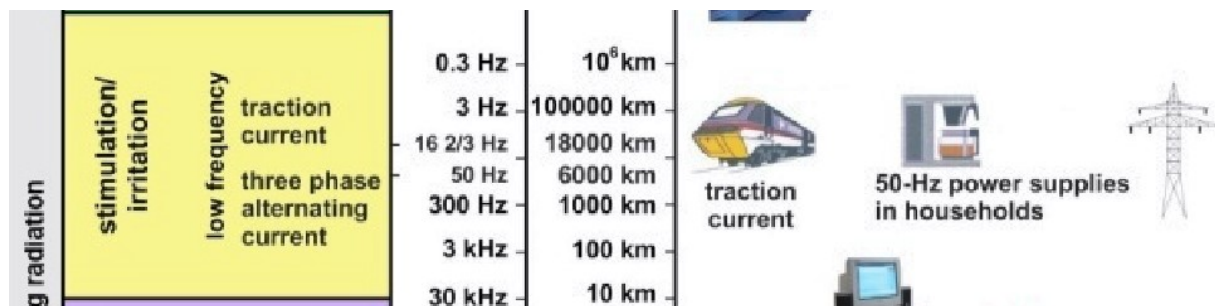
3. ábra. Alkarban levő izmok ³

2.3. Elektromiográfia

Az EMG vagy elektromiográfia egy olyan eljárás, amely segít az izmok elektromos aktivitásának mérésében és rögzítésében. Az EMG segítségével az izmok által termelt elektromos jeleket lehet észlelni és rögzíteni. Ezek a jelek az izmok összehúzódásakor vagy mozgásakor jönnek létre az idegsejtek aktivitása miatt. Ezek a jelek spektrum frekvenciájúak 10 Hz és 1 kHz között változik, és a feszültségcsúcsok 1 μ V és 100 mV között vannak. Megszerzése közben egy EMG jel, magas szintű interferencia és zaj megjegyezhető. A fő zaj a környezeti források és a jelátalakító zaja[4].

² <https://www.assh.org/handcare/safety/muscles>

³ <https://backyardbrains.com/experiments/muscleactionpotential>

4. ábra. Frekvencia szerinti besorolása

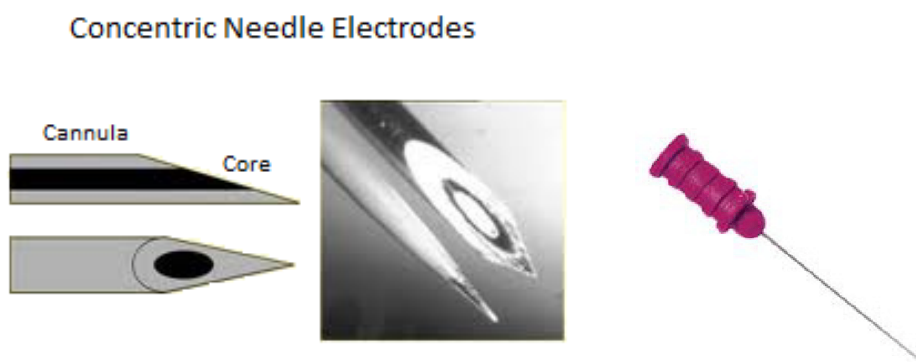
Az EMG elektródáknak két fő típusa van: **felszíni** (vagy bőrelektrodák) és **behelyezett** elektródák. A behelyezett elektródáknak további két típusa van: tű és finom huzal elektródák.

2.3.1. Tűelektrodák

A tűelektrodákat széles körben használják klinikai eljárásokban neuromuszkuláris értékeléseknél. A tűelektroda hegye csupasz, és érzékelési felületként használható. A tűelektrodákból érkező jel minősége viszonylag jó javítva a többi rendelkezésre álló típushoz képest. A tűelektrodáknak két fő előnye van. Az egyik hogy viszonylag kis feltevőfelülete lehetővé teszi az elektróda számára az egyes MUAP-ok észlelését viszonylag kis erejű összehúzódások során. A másik, hogy az elektródák kényelmesen áthelyezhető más izomba.

2.3.2. Finom huzal elektródák

A huzal elektródák rendkívül finomak, könnyen beültethetők és kivehetők az izmokból, és általában kevésbé fájdalmasak, mint a tűelektrodák [2] (5. ábra).

5. ábra. Tűelektroda és finom huzal elektródák [2]

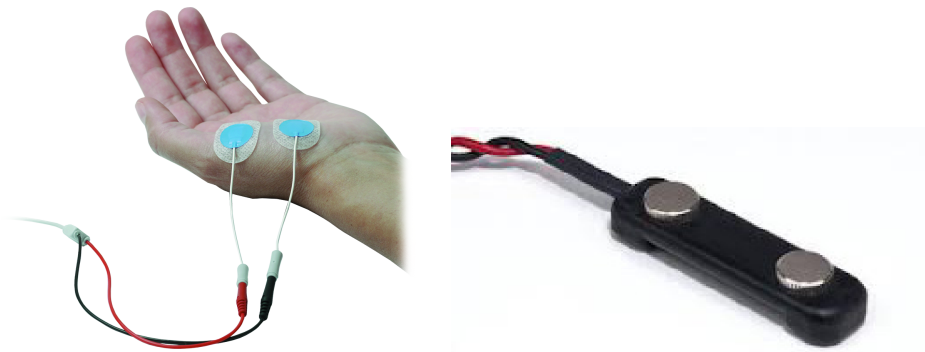
2.3.3. Felületi EMG elektródák

Ezek az elektródák kémiai egyensúlyt alkotnak a detektáló felület és a test bőre között elektrolitikus vezetés révén, így az áram befolyhat az elektródába. Mivel ezeket az elektródákat a bőrre helyezik, ezért általában csak a felületes izmok kezelésére használják.

Kétféle felületi elektródák léteznek, mégpedig:

A **géles** felületi elektródákat (4.2.1. ábra bal kép) egy vezető gél réteggel látják el amelyet közvetlenül a bőrre helyeznek. Ez a gél segít csökkenteni az elektromos ellenállást és javítja az elektromos kapcsolatot a bőr és az elektródák között. A géles elektródák nagyon érzékenyek az elektromos jelekre és a gél minimalizálja a zajt.

A **száraz** felületi elektródákat (4.2.1. ábra jobb kép) gél vagy más vezetőanyag nélkül használják. A száraz elektródák általában nagyobb elektromos ellenállással rendelkeznek, ami befolyásolhatja az érzékelés minőségét és lehetővé teszi a zavarokat [2].

6. ábra. Géles és száraz elektróda [2]

2.4. Elektronikai áttekintés

Az EMG jelekről, az EMG mérésekről és ezek fontosságáról érdemes egy áttekintést végezni. A tervezési folyamatban érintett elméleti szempontok, mint például a zaj és a zavarok felvétele, differenciális mérés stb. lesznek tárgyalva.

2.4.1. Zaj

Zajnak nevezzük, amikor olyan nem kívánt jel keveredik a mérési folyamatba, ami elhomályosítja vagy torzítja a jelet, tehát minden, ami nem része annak a jelnek, amelyet mérni szeretnénk, azt zajnak tekintjük. A zavarokat és interferenciákat általában különbségbe lehet tenni a zajtól. A zavarok gyakran külső forrásokból származnak, például elektromos vagy elektrosztatikus kapcsolódásból más eszközökkel vagy külső zajforrásokkal vagy akár mechanikai rezgés. Ezeknek a zavaroknak a nagy része „ember által készített”, és minimalizálható vagy kiiktatható. A zaj viszont olyan véletlenszerű jel, ami csak úgy viselkedik, ahogy akar, és nehéz előrejelezni. A zaj szinte minden elektromos rendszerben jelen van, és bár nem lehet teljesen megszüntetni,

megpróbálhatjuk minimalizálni vagy befolyásolni. A zaj különösen problémás lehet érzékeny méréseknél, mert megnehezítheti a valódi jelek pontos észlelését és feldolgozását [1].

Három fő zajmechanizmus létezik: Hőzaj, alacsony frekvenciájú vagy „flicker” zaj, és a lövési zaj, közülük az első a leggyakoribb.

Termikus zaj: A termikus zajt a vezetőkben mozgó elektronok véletlenszerű mozgása okozza, amelyet a hőmérséklet hatására történő termikus gerjesztés eredményez. Ez a zaj a vezető anyagok hőmozgásából ered, és arányos a hőmérséklettel. Ez a leggyakoribb zajforrás az elektronikai áramkörökben, és független a vezető áramtól.

Alacsony frekvenciájú vagy „flicker” zaj: Az alacsony frekvenciájú zaj olyan zajtípus, amely alacsony frekvencián változik, és gyakran tartalmazza a hosszú távú ingadozásokat. Flicker zajként is ismert, és a spektrum sűrűsége növekszik, ahogy a frekvencia csökken. Ez a zaj jelen van minden aktív eszközben, a tranzisztoroktól és diódáktól egészen biológiai rendszerekig.

Lövési zaj: Ez a zajtípus gyakori diódákban, tranzisztorokban és más elektronikai eszközökben, amelyek "potenciális akadályokkal" rendelkeznek. A lövési zaj azokban az eszközökben bekövetkező véletlenszerű potenciális akadály-átugrást eredményezi, amelyekben a töltéshordozók nem egyenletes vagy folyamatos módon áramlanak, hanem egy nagyszámú véletlenszerűen független áramimpulzus összegének hatásaként [1].

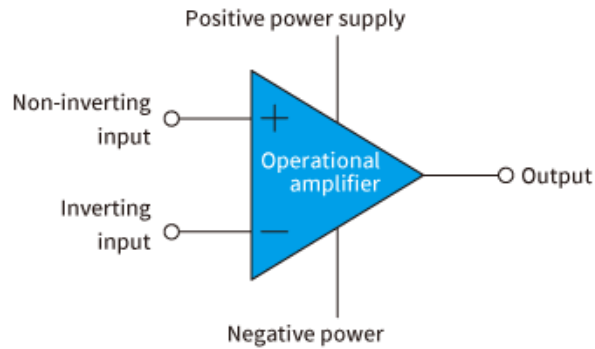
2.4.2. Műveleti erősítők

A **differentiális jel** két jel különbségét jelenti, míg a **közös módú jel** a két jel átlaga. A differentiális jel az, ami általában érdekel, mert ez tartalmazza az információt, amit továbbítani vagy mérni szeretnénk. A közös módú jel viszont olyan interferenciák és zajok eredménye, amelyek a két jel közös földpontja és környezete miatt jelentkeznek, és általában nem tartalmaznak semmilyen hasznos információt, ezért ezt el kell távolítani vagy elnyomni.

Az **op-amp** (műveleti erősítő) és az **in-amp** (műszererősítő) mindkettő olyan elektronikai eszközök, amelyek a jelek erősítésére szolgálnak, de különböző alkalmazásokhoz használják őket.

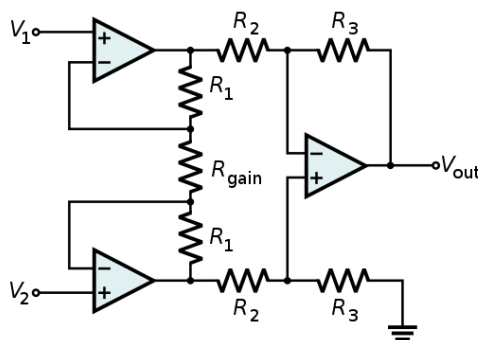
Az **op-amp** (7. ábra) egy általános célú erősítő, amely sokféle alkalmazásban megtalálható, például hangszóró meghajtásban, szűrőkben vagy érzékelők kimeneti jeleinek erősítésében. Az op-ampnak két bemenete van, egy inverz és egy nem inverz, és egy kimenete. Ideális esetben az op-amp végtelen bemeneti impedanciával, végtelen erősítéssel, és zérus kimeneti impedanciával rendelkezik. Ezek a tulajdonságok azt jelentik, hogy az op-amp ideális módon erősíteni tudja a differentiális jeleket, azaz a két bemenet közötti különbséget. Az op-ampok kimeneti jele a bemeneti jelek különbségének egy megszorozott verziója.

⁴<https://www.electrorules.com/understanding-negative-feedback-in-operational-amplifiers-op-amps/>

7. ábra. Műveleti erősítő ⁴

Az **in-amp**-ok (8. ábra) a legjobb választások gyenge jelek felerősítésére. Ezek az eszközök hatékonyan kiszűrik és kizárják azokat a zavaró jeleket, amelyek mindkét bemeneten jelen vannak. Általában magas bemeneti és alacsony kimeneti impedanciával rendelkeznek, valamint alacsony a bemeneti bias áramuk. Az in-amp kimeneti jele csak a két bemeneti jel közötti különbséget erősíti, és figyelmen kívül hagyja a közös jeleket. Ezért ideálisak gyenge jelek pontos mérésére és feldolgozására.

8. ábra. Műszererősítő ⁵

A bemeneti **bias** áram az a tényleges áram, amely beáramlik az erősítőbe, hogy polarizálja az összes belső tranzisztort. Fontos biztosítani egy DC utat ennek az áramnak. Egy erősítő, amely nem rendelkezik ezzel az útvonallal, nem tud megfelelően működni. A megfelelő működéshez szükséges DC földelés hiánya gyakori hiba a tervezésben.

2.4.3. Szűrők

A szűrő egy olyan eszköz, amely bizonyos frekvenciájú vagy frekvenciatartományú elektromos jeleket enged át, miközben megakadályozza mások áthaladását. A digitális adatgyűjtő rendsze-

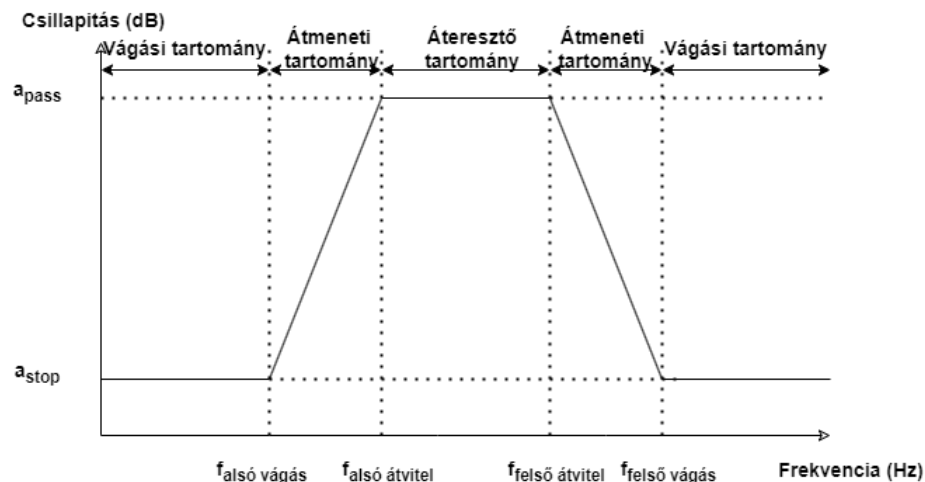
⁵https://en.wikipedia.org/wiki/Operational_amplifier_applications

rekben az anti-aliasing szűrők mindig szükségesek az optimális mintavételezés biztosításához, de más szakaszokban is használják a jelek előkészítésére, például a hasznos információk sávjának kiválasztására.

Számosféle szűrő létezik, és a funkciójuktól függően osztályozhatók: sávzáró, alul-, felül-, vagy sáváteresztő szűrők stb. Egy másik osztályozás a felhasznált komponensek típusától függ: passzív vagy aktív szűrők. A passzív szűrők ellenállásokból, kondenzátorokból és tekercsekkel állnak, ezért RCL szűrőknek is nevezik őket. [1].

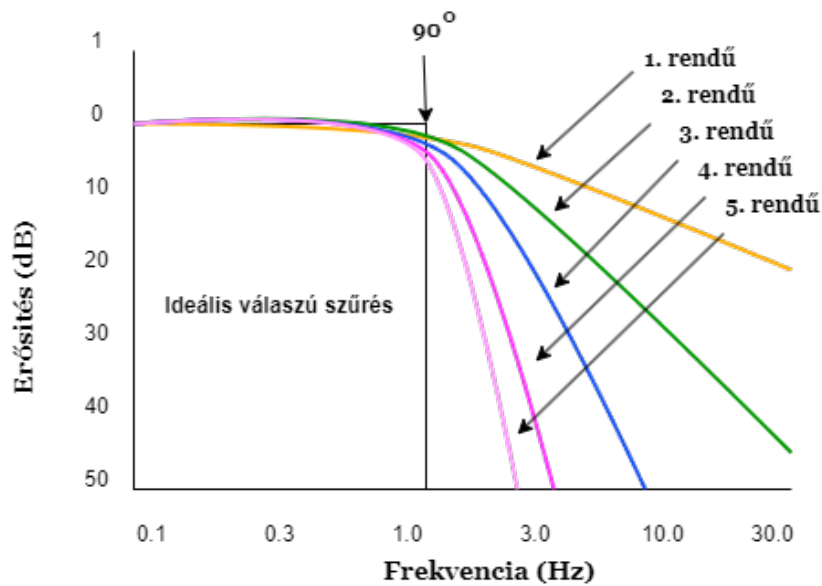
Általában három része van (9. ábra):

- áteresztő tartomány (Passband)
- átmeneti tartomány (Transition band)
- vágási tartomány (Stop band)

9. ábra. Szűrő részei

A **szűrőrend** az, hogy hány pólusa van a szűrőegyenletnek, és azt mutatja, mennyire gyorsan vált a szűrő az áteresztő és vágási tartomány között. Ha magasabb a rendje a szűrőnek, akkor gyorsabban vált az átmeneti sávban, de több alkatrészt és szakaszt igényel (10. ábra). A másodrendű szűrőknek három fő típusa van: Butterworth, Tschebyscheff és Bessel, amelyeket a szűrőegyenletben található pólusok paramétereinek változtatásával állítanak be [1].

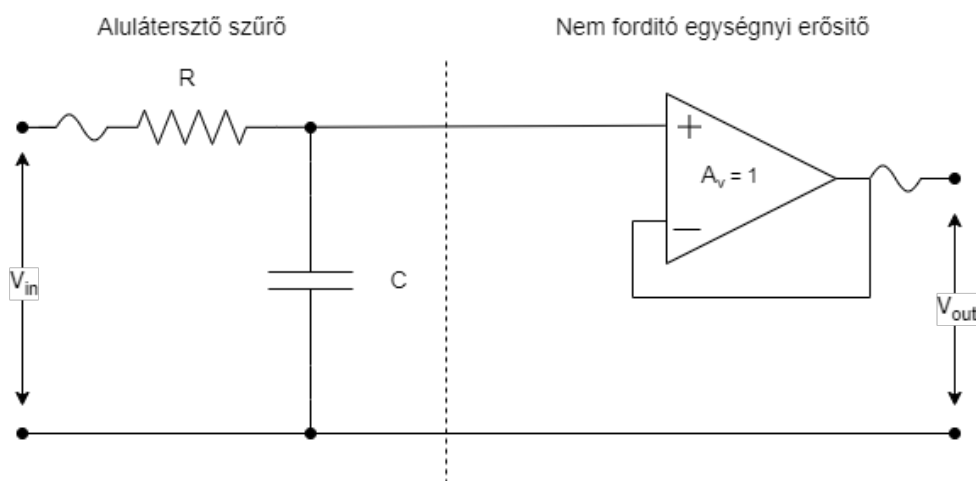

10. ábra. Szűrő rendje

2.4.3.1. Alul áteresztő szűrő Az alul áteresztő szűrő olyan eszköz, ami engedi, hogy alacsonyabb frekvenciájú jelek átmenjenek rajta, de blokkolja a magasabb frekvenciákat. Az ideális esetben a frekvenciaválasz görbéje a vágási frekvenciánál esik le. Gyakorlatilag a jel nem esik hirtelen, hanem fokozatosan esik át az átmeneti régióból az elnyomási sáv régiójába.

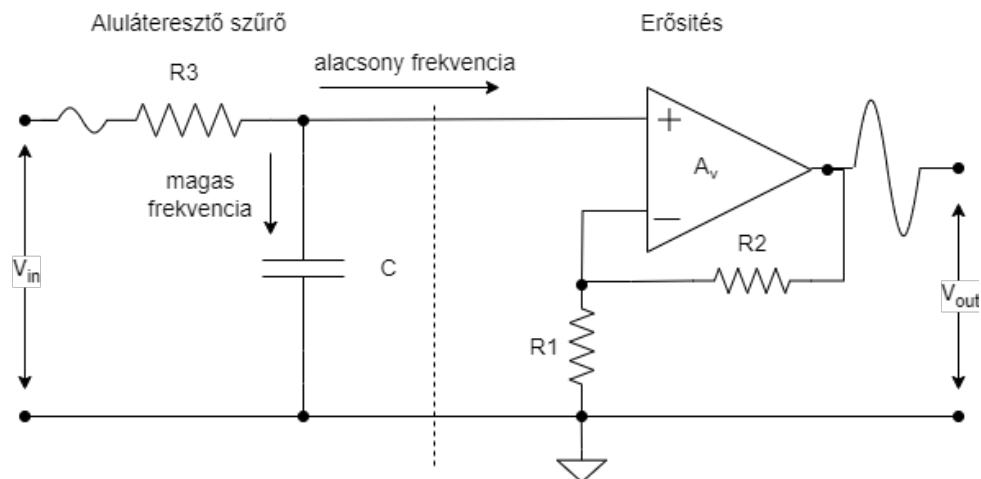
A jel elnyomása, azaz a kimeneti jel amplitúdója kisebb, mint a bemeneti jel amplitúdója a passzív áramkörben. A passzív szűrő e hátrányának leküzdése érdekében aktív szűrőt terveznek. Az aktív aluláteresztő szűrő egy passzív aluláteresztő szűrő, amelyet vagy inverz vagy nem inverz műveleti erősítőhöz kapcsolnak⁶.

Az elsőrendű aktív aluláteresztő szűrő egyetlen műveleti erősítőből és egy RC áramkörből áll (11. ábra).

11. ábra. Elsőrendű aktív aluláteresztő szűrő

Az műveleti erősítőnek egységnyi egyenáramú erősítése van, $A_v = +1$ vagy egységnyi erősítés, ellentétben a passzív RC szűrővel, amelynek egyenáramú erősítése kevesebb, mint egységnyi. Az műveleti erősítő magas bemeneti impedanciája megakadályozza, hogy túlzott terhelést jelentsen a szűrő kimenetén, míg alacsony kimeneti impedanciája megakadályozza, hogy a szűrő vágási frekvenciapontja megváltozzon a terhelés impedanciájának változásával. Bár ez a konfiguráció jó stabilitást biztosít a szűrőnek, fő hátránya, hogy nincs 1 feletti feszültségerősítése és a teljesítményerősítés nagyon magas, mivel a kimeneti impedanciája sokkal kisebb, mint a bemeneti impedanciája⁶.

12. ábra. Elsőrendű aktív aluláteresztő szűrő feszültség erősítéssel

Az áramkör frekvenciaválasza ugyanaz lesz, mint a passzív RC szűrőé, kivéve, hogy a kimeneti amplitúdó megnő a szűrő áteresztő sávnyereségével (Passband) 9. ábra), az erősítő által. Egy nem inverz erősítőáramkör esetén a szűrő feszültségnyeresége abszolút értéke a visszacsatolási ellenállás (R_2) és a hozzá tartozó bemeneti ellenállás (R_1) hányadosaként adódik.

$$A_f = 1 + \frac{R_2}{R_1} \quad (1)$$

Az aktív aluláteresztő szűrő erősítése a következőképpen kapható meg a frekvencia komponensek alapján:

$$\text{Erősítés}(A_v) = \frac{V_{\text{out}}}{V_{\text{in}}} = \frac{A_f}{\sqrt{1 + \left(\frac{f}{f_c}\right)^2}} \quad (2)$$

Ahol:

- A_f = áteresztő sáv erősítése
- f = a bemeneti jel frekvenciája

⁶ https://www.electronics-tutorials.ws/filter/filter_5.html

- f_c = a vágási frekvencia
- V_{out} = kimeneti feszültség
- V_{in} = bemeneti feszültség

Alacsony frekvenciákon, azaz amikor a bemeneti jel frekvenciája kisebb a vágási frekvenciánál ($f < f_c$), akkor

$$\frac{V_{out}}{V_{in}} \cong A_f \quad (3)$$

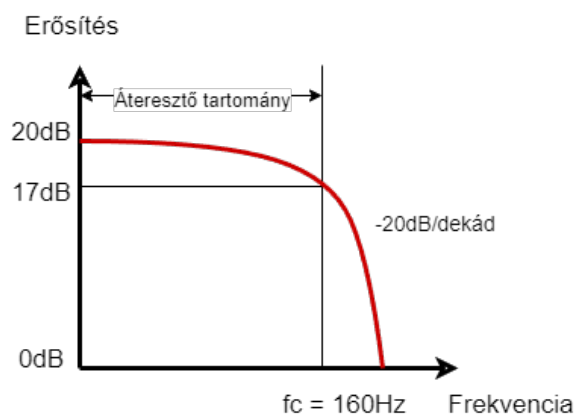
Amikor a bemeneti jel frekvenciája egyenlő a vágási frekvenciával ($f = f_c$), akkor

$$\frac{V_{out}}{V_{in}} = \frac{A_f}{\sqrt{2}} = 0.707A_f \quad (4)$$

Amikor a bemeneti jel frekvenciája sokkal nagyobb a vágási frekvenciánál ($f > f_c$), akkor

$$\frac{V_{out}}{V_{in}} < A_f \quad (5)$$

Így az aktív aluláteresztő szűrőnek állandó erősítése van (AF), 0 Hz-től a magas frekvenciájú vágási pontig, f_c -ig. f_c -nél az erősítés $0,707AF$, és f_c után egyenletesen csökken a frekvencia növekedésével. Tehát amikor a frekvencia tízszeresére nő, a feszültség erősítés tízzel oszlik. Minden tízszeres frekvencianövekedés esetén, az erősítés 20 dB-el csökken. A -3 dB pont a szűrő átviteli függvényén az a pont, ahol a jelerősség eléri a maximumot. Ez a pont jelöli a szűrő használható tartományának vagy passzázsávjának a kezdetét. Ahogy eltávolodunk a -3 dB-es ponttól, a szűrő egyre kevésbé erősíti a jelet, és végül erősen csillapítja azt a leállítási sávban (13. ábra)⁷.

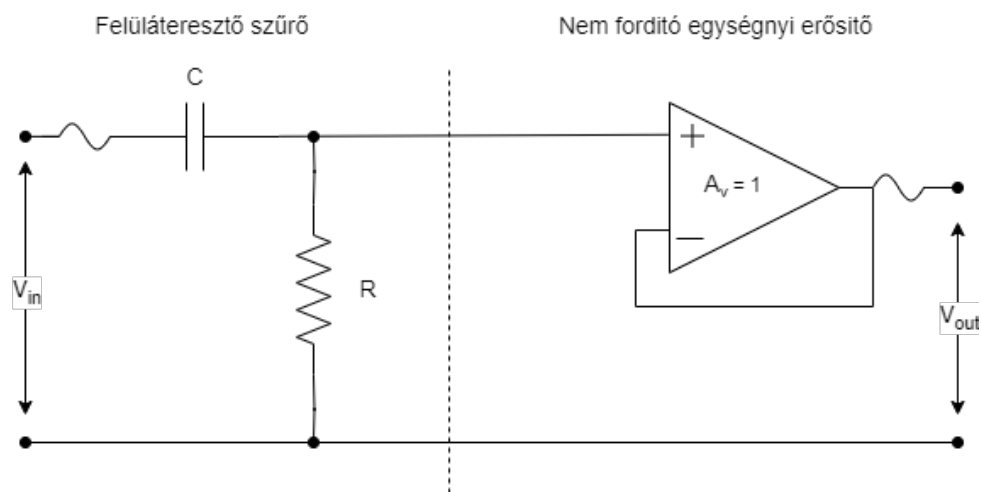
13. ábra. Aluláteresztő szűrő frekvenciamenetválasza

⁷ <https://www.electronicshub.org/active-low-pass-filter/>

2.4.3.2. Felüláteresztő szűrő Az alul áteresztő szűrőkre vonatkozó összes fogalom alkalmazható a felül áteresztő szűrőkre is. A tervezési folyamata rendkívül egyszerű, mert ugyanazt követi, mint az alul áteresztő szűrők esetén, csak az a különbség, hogy a komponensek cserélődnek fel: ellenállások helyére kondenzátorok kerülnek, és fordítva.

A felül áteresztő szűrő azokat a frekvenciákat engedi át, amelyek magasabbak a vágási frekvenciánál, és elnyomja azokat a frekvenciákat, amelyek alacsonyabbak a vágási frekvenciánál. Az elnyomás mértéke vagy a passz sáv tartománya a szűrő tervezési paramétereitől függ⁸.

Az elsőrendű aktív felüláteresztő szűrő egyetlen műveleti erősítőből és egy RC áramkörből áll (14. ábra).

14. ábra. Elsőrendű aktív felüláteresztő szűrő

Hasonlóképp itt is egységnyi az erősítés:

$$A_{\max} = 1$$

Ahhoz, hogy az erősítésünk nagyobb legyen egységnyitől, ugyanazt az eljárást alkalmazzuk mint az aktív elsőrendű aluláteresztő szűrőnél, a visszacsatolásba beteszünk két ellenállást az erősítés érdekében.

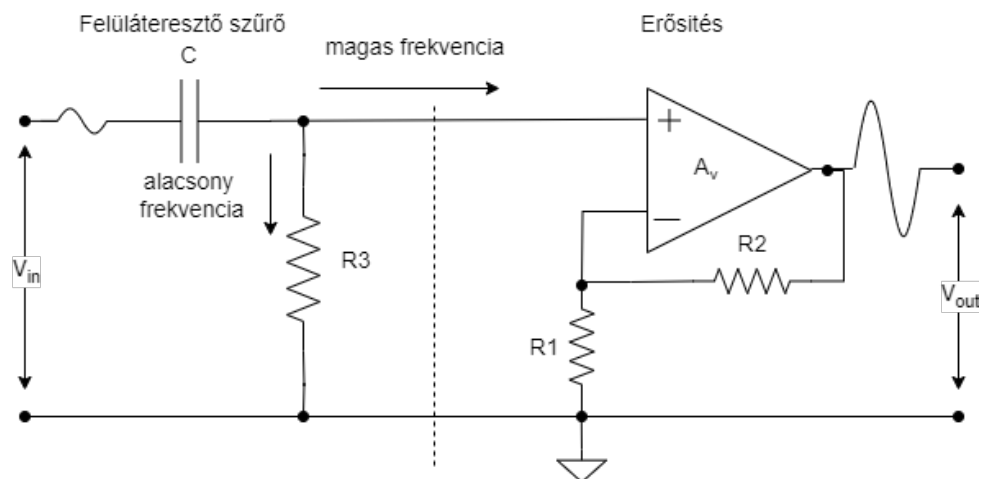
Az aktív felüláteresztő szűrő erősítés a következőképpen fog kinézni:

$$\text{Erősítés}(A_v) = \frac{V_{\text{out}}}{V_{\text{in}}} = \frac{A_f \left(\frac{f}{f_c} \right)}{\sqrt{1 + \left(\frac{f}{f_c} \right)^2}} \quad (6)$$

Ahol:

- A_f = áteresztő sáv erősítése
- f = a bemeneti jel frekvenciája

⁸ https://www.electronics-tutorials.ws/filter/filter_6.html

15. ábra. Elsőrendű aktív felüláteresztő szűrő feszültség erősítéssel

- f_c = a vágási frekvencia
- V_{out} = kimeneti feszültség
- V_{in} = bemeneti feszültség

Alacsony frekvenciákon, azaz amikor a bemeneti jel frekvenciája kisebb a vágási frekvenciánál ($f < f_c$), akkor

$$\frac{V_{out}}{V_{in}} < A_f \quad (7)$$

Amikor a bemeneti jel frekvenciája egyenlő a vágási frekvenciával ($f = f_c$), akkor

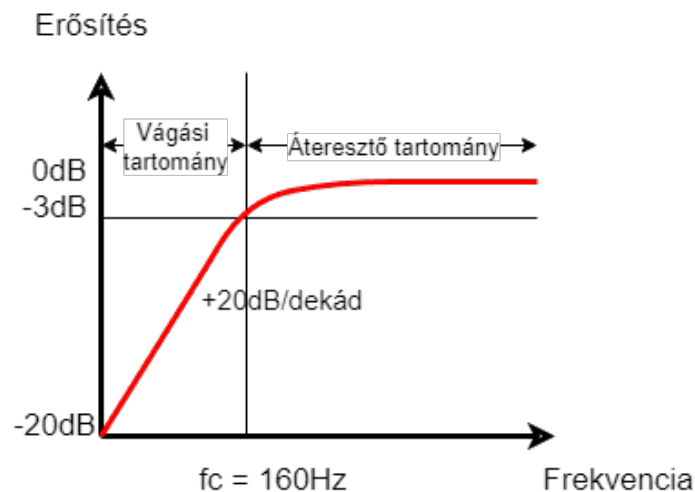
$$\frac{V_{out}}{V_{in}} = \frac{A_f}{\sqrt{2}} = 0.707A_f \quad (8)$$

Amikor a bemeneti jel frekvenciája sokkal nagyobb a vágási frekvenciánál ($f > f_c$), akkor

$$\frac{V_{out}}{V_{in}} \cong A_f \quad (9)$$

Itt a jel alacsony frekvenciákon elnyomódik vagy blokkolódik, miközben a kimenet +20dB/-dekád ütemben nő, egészen addig, amíg a frekvencia el nem éri a vágási pontot (f_c) (16. ábra). Ennek a szűrőnek a frekvenciamenet görbéje azt sugallja, hogy a szűrő képes minden jelet továbbítani a végtelenig. Azonban a gyakorlatban a szűrő válaszfüggvénye nem terjed a végtelenig, hanem az alkalmazott alkatrészek elektromos jellemzői által korlátozott⁹.

⁹ <https://electronicspost.com/explain-various-types-of-high-pass-filters/>

16. ábra. Felüláteresztő szűrő frekvenciamenetválasza

2.4.4. Analóg-digitális átalakítás

Az analóg-digitális átalakítás folyamata során az analóg jeleket, mint például a hőmérséklet, sebesség, erő vagy EMG, digitális formává alakítjuk át, hogy azokat számítógépek és digitális rendszerek továbbíthassák, feldolgozhassák, tárolhassák és megjeleníthessék. Ezt az átalakítást egy olyan eszköz segítségével végezzük, amelyet analóg-digitális átalakítónak (ADC) nevezünk.

Számos típusú analóg-digitális átalakító létezik, mindegyik más és más módszert alkalmaz a folytonos analóg jelek diszkrét digitális megfelelővé alakítására. Azonban mindegyiknek vannak közös jellemzői és korlátai, mégpedig:

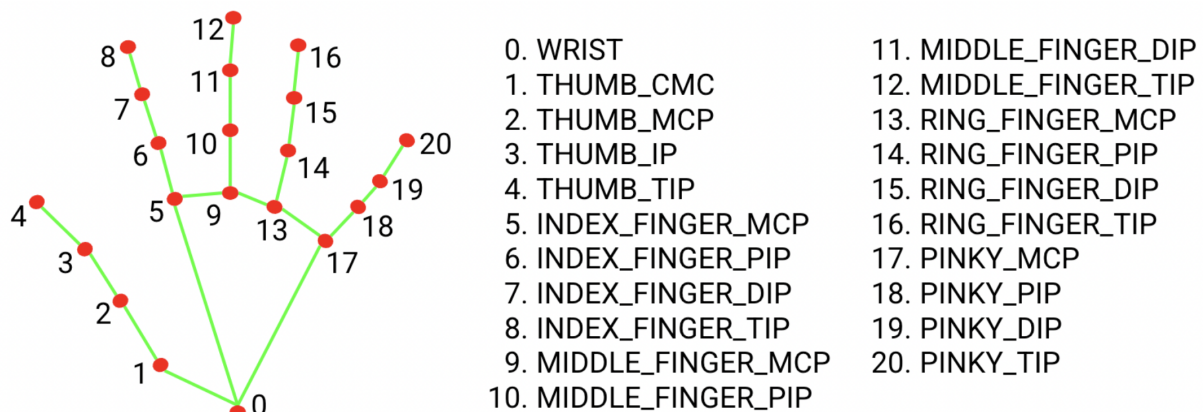
Mintavételi ráta: A mintavételi ráta, más néven mintavételi frekvencia, az új diszkrét értékek gyakorisága, amelyek a folytonos jelhez tartozó diszkrét értékek létrehozására szolgálnak. A magasabb mintavételi ráták több mintát jelentenek egységnyi idő alatt, ami lehetővé teszi a gyors változások jobb rögzítését a jelben. A Nyquist-Shannon mintavételi tétel szerint a mintavételezési frekvenciának legalább kétszerese kell legyen a jelenlegi legmagasabb frekvenciájú jelnek, hogy elkerüljük az aliasingot.

Aliasing: Az aliasing akkor fordul elő, amikor két különböző folytonos jel nem különböztethető meg egymástól diszkrét formájukban. Ez az információvesztést és jelentős problémákat okozhat a rendszerben. Az aliasing elkerülése érdekében antialiasing szűrőket használnak, amelyek blokkolják a jel magasfrekvenciás összetevőit az ADC átalakítás előtt.

Felbontás: Az ADC felbontása azon diszkrét értékek száma, amelyeket az analóg bemeneti értéktartományon belül képes létrehozni. A magas felbontás, általában bitben kifejezve, pontosabb méréseket eredményez. Egy n bites ADC átalakító esetén 2^n különböző diszkrét szint lesz az analóg jel reprezentálására, és ennek köszönhetően egy adott bemeneti jel esetén a több bit magasabb pontosságot eredményez. Például egy 8-bites ADC átalakító 256 különböző diszkrét szintet tud előállítani, míg egy 12-bites átalakító 4096 szintet. [1]

2.5. Képfeldolgozás

Az OpenCV szerint a kéz tájékozódási pont modell általában 21 kulcspontot azonosít és biztosít a kéz különböző pontjainak reprezentációjához. Ezek a pontok magukban foglalják az ujjak végpontjait, csuklópontjait és a kéz egyéb jellegzetességeit. Összesen 21 tájékozódási pont van, beleértve a csuklópontot is ami látható a (17. ábra)-on is. Ezek a pontok információkat nyújtanak a kéz tartásáról és konfigurációjáról, lehetővé téve különféle kézzel kapcsolatos alkalmazásokat, mint például a gesztusfelismerés, az ujjak követése.

17. ábra. Felüláteresztő szűrő frekvenciamenetválasza ¹⁰

Minden tájékozódási pont a (x, y, z) koordináták képviselnek, általában normalizálva a kép dimenzióihoz. Ezeket a koordinátákat programozás útján lehet elérni annak érdekében, hogy kézpozícióbecslést, ujjak számlálását vagy kézgesztus felismerést végezzünk. Az OpenCV Hand Landmarkok előre tanított mélytanulási modelleket használnak a kéz és az ujjak hatékony azonosítására. A modellt körülbelül 30 ezer valós világbeli képre tanították, valamint több renderelt szintetikus kézmodellre, amelyeket különféle háttérrel helyeztek el ¹⁰. Ebben van egy kéz-tájékozódási pontokat tartalmazó modellesomag, amely tartalmaz egy tenyérérzékelési modellt és egy kézlandmarkok észlelési modellt. A tenyérérzékelési modell megtalálja a kéz területeket a bemeneti képen, míg a kézlandmarkok észlelési modell az észlelt kézterületen azonosítja az illető tájékozódási pontokat.

Mivel a tenyérérzékelési modell futtatása időigényes, a Hand Landmarker a videó- vagy élő adatfolyam futtatási módjában a kézlandmark modell által meghatározott határoló dobozt alkalmazza a kézterületek lokalizálására a következő képkockákban. A Hand Landmarker csak akkor indítja újra a tenyérérzékelési modellt, ha a kézlandmark modell már nem azonosítja a kéz jelenlétét, nincs a kamera képben, vagy nem sikerül a kéz követése a képkockákban. Ennek következtében csökken a Hand Landmarker által kiváltott tenyérérzékelési modell futtatásainak száma ¹⁰.

¹⁰ https://developers.google.com/mediapipe/solutions/vision/hand_landmarker

3. A rendszer specifikációi és architektúrája

3.1. Funkcionális követelmények

Kézmozgás érzékelése: A rendszernek képesnek kell lennie az emberi kézmozgások érzékelésére és követésére a megfelelő szenzorok segítségével.

EMG jelek rögzítése és feldolgozása: A rendszernek képesnek kell lennie az EMG jelek rögzítésére és feldolgozására, hogy meg lehessen határozni az izomaktivitást értelmezhesse és az alapján irányíthassa a robotkart.

Kézmozgás alapú vezérlés: A rendszernek lehetővé kell tennie a felhasználó számára, hogy vezérelje és irányítsa a rendszer által vezérelt robotkart a kézmozgások alapján.

Kamera alapú kézmozgás követése: A rendszernek lehetőséget kell biztosítania a kézmozgások követésére és azok alapján történő irányításra a kamera képe alapján.

Váltás a vezérlési módok között: A rendszernek lehetőséget kell biztosítania a felhasználónak, hogy válasszon az EMG alapú és a képfeldolgozáson alapuló vezérlési módok között, és jelezze, hogy melyik módban működik éppen.

Pontosság és megbízhatóság: A rendszernek pontosan és megbízhatóan kell érzékelnie és követnie a kézmozgásokat különböző környezeti feltételek mellett is.

Egyszerre csak egy vezérlési mód aktív: A rendszernek garantálnia kell, hogy egyszerre csak egy vezérlési mód legyen aktív, és automatikusan vagy manuálisan váltson a két módszer között.

Felhasználói felület a módváltáshoz: A rendszernek biztosítania kell egy felhasználói felületet vagy kezelőpanelt, ahol a felhasználó könnyedén kiválaszthatja és módosíthatja a vezérlési módot.

3.2. Nem funkcionális követelmények

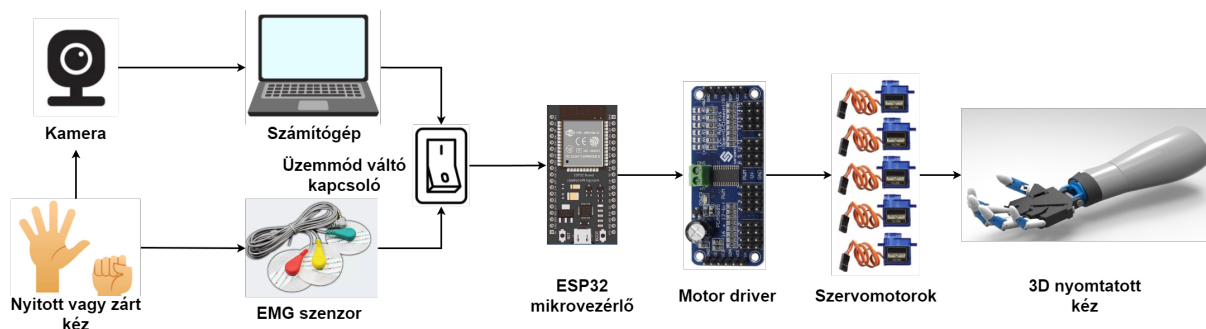
A rendszernek pontosan és megbízhatóan kell érzékelnie és követnie az EMG jeleket, valamint azonosítania és követnie kell a kézmozgásokat a kamera segítségével, hogy biztosítsa a helyes és következetes irányítást.

A rendszernek képesnek kell lennie a különböző felhasználói környezetekben és körülmények között történő működésre, például változó fényviszonyok mellett vagy zajos környezetben.

A rendszernek képesnek kell lennie a későbbi bővítésekre és fejlesztésekre, hogy a jövőbeni igényekhez és követelményekhez alkalmazkodni tudjon.

3.3. A rendszer architektúrája

A kézmozgás követéséhez két módszert fogunk alkalmazni: az EMG szenzorok és a kamera képfelismerését. Az EMG szenzorok segítségével az izomaktivitást érzékeljük és követjük, míg

18. ábra. A rendszer architektúrája

a kamera kép alapján a kéz fizikai pozícióját és mozgását figyeljük. Ezeket a módszereket egy logika alapján fogjuk váltani annak megfelelően, hogy melyik mód legyen éppen aktív.

3.3.1. Model kiválasztása

A model megtervezését nem tartottam különösebben a feladatomnak, ezért is kerestem nyílt forrású 3d modelleket amelyeket bárki elérhet, viszont rengeteg különböző modellt találtam amiből csak egyet választhattam ki.

A K-1 kéz (11 . ábra) egy antropomorf kéz (emberi alakja van), amely alapvető anyagokat és 3D nyomtatást használ, nincs fém hardver, és elektronika. Ez a kéz nem volt alkalmas mivel mechanikailag működött, és csak az ujjak hiányát kompenzálta.

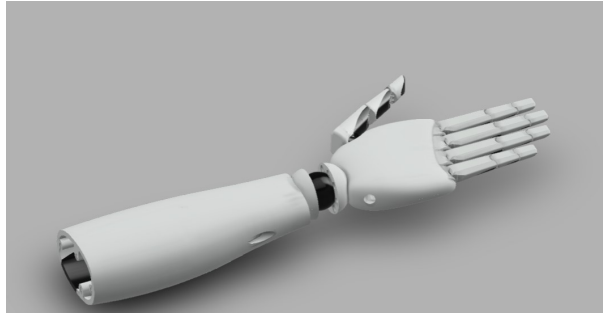

19. ábra. K1 kéz ¹¹

A K-2 kéz (12. ábra) már alkalmasabbnak tűnt az előzőhöz képest, mivel itt már egy teljes kezet tudunk a modellel helyettesíteni. A mechanikus részt is felváltja egy hardveres rész ami motorokat hajt meg, ezek már képesek vezérlni az ujjakat, viszont mivel ez egy prototípus volt a dokumentációban is megjelent hogy akadhatnak hibák és ugyan ebben a dokumentációban utalást kaptam egy oldalra ez az InMoov volt ahonnan ő is kiindulást kapott, itt hasonló kézprotézis modellt találtam, és itt sokkal részletesebben voltak kidolgozások.

¹¹ <https://openscholarship.wustl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=109&context=mems411>

¹² <https://www.instructables.com/Robotic-Arm-3D-Printed-DIY-Initial-Prosthetic-Prot/>

20. ábra. K2 kéz ¹²

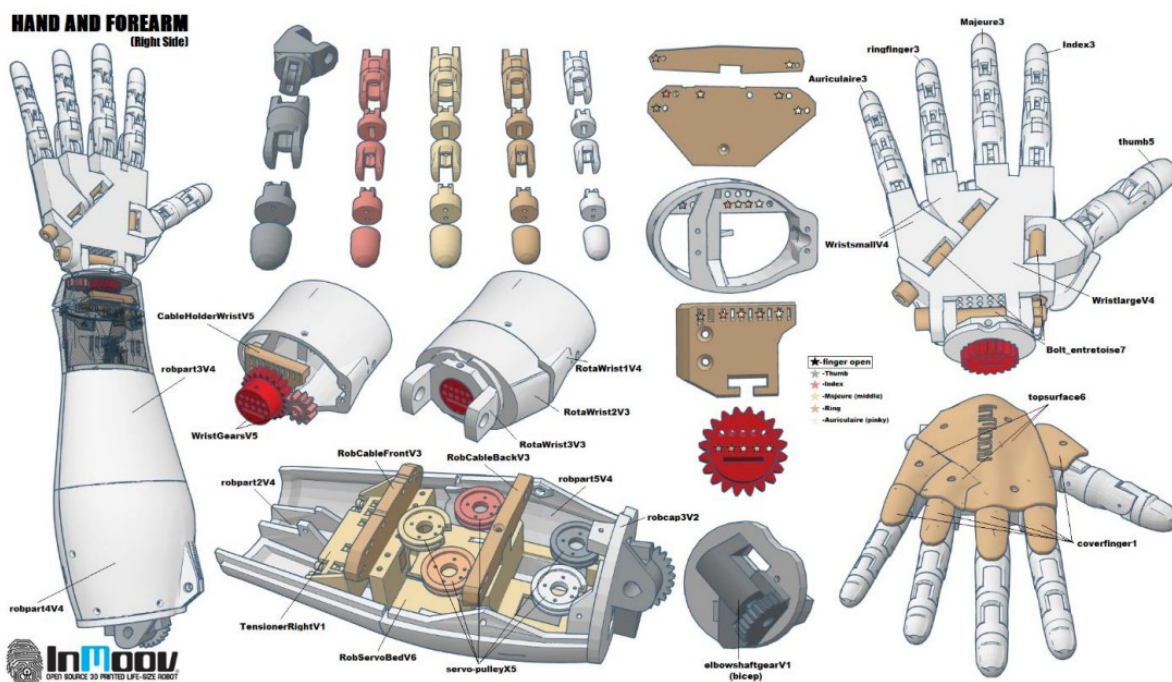
Gael Langevin egy francia szobrász és tervező, aki több mint 25 éve dolgozik a legnagyobb márkáknak. Az InMoov az ő személyes projektje, 2012 januárjában indították útjára, mint az első nyílt forráskódú protézis kéz, olyan projektekhez vezetett, mint a Bionico, az E-Nable vagy az inMoov robot (?? . ábra). Az InMoov egy 3D nyomtatott életnagyságu robot amelynek nyílt forráskódja van, ezáltal megteremtett egy olyan közösséget ahol mindenki képes megépíteni magának a saját robotját ¹³.

21. ábra. Gael Langevin és az InMoov robot ¹³

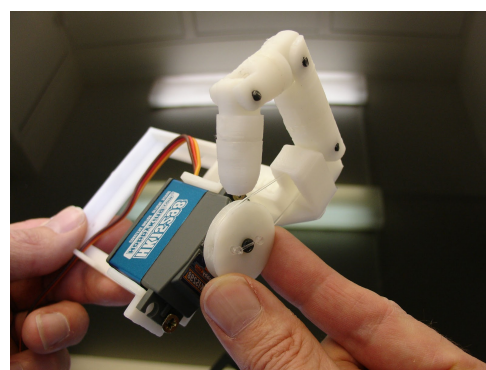
Itt már egy olyan részletesen kidolgozott 3D modellt találtam amit már könnyedén fel tudok használni és lépésenként beleépíteni a hardver részt (22. ábra). A forumon lépésről lépésre megtalálható a model nyomtatása után az összerakás is. Mivel nyílt forráskódú, ezért a model részeit leölthettem és egy modellező szoftverben vizualizálni tudtam. Ezt a változatot azért találtam előnyösebbnek, mivel itt több dokumentáció volt és meg lehetett nézni hogy mások milyen problémákra milyen megoldásokat találtak, ezért úgy döntöttem hogy ennél a változatnál maradok.

¹³ <https://inmoov.fr>

22. ábra. K3 kéz ¹³

Ugyancsak ehhez a modelhez tartozik egy olyan kezdő szett ami segít a végső projekt motorjainak a tesztelésében, ennek a modelnek a lényege hogy megnézzük hogy elegendő erős-e a motor egy uj mozgatására. Hogyha az ujnak a súját a motor megbirja mozditani többször is probléma nélkül akkor biztosak lehetünk benne, hogy a teljes modelben sem lesz gondunk az ujjak mozgatásában.

Újj kezdőszett ¹³

3.3.2. Motorok kiválasztása

Különböző szervomotorok közül választottam ki az alábbiakat: HK15298B, Hitec HS805BB, MG996 és MG90S.

A HK15298B jellemzői között megtalálható a megbízható működés, a jó nyomaték-súly arány és a sokoldalú alkalmazhatóság. Ez a szervomotor minősége középkategória felett helyezkedik el, és akár 7,4V-os tápfeszültségen is üzemeltethető, 11,5 kgf*cm nyomatékot kifejtve. Ugyanakkor árban nem számít a leggazdaságosabbnak.

Az HS805BB is egy minőségi szervomotor, ami 6V-on akár 24,7 kgf*cm nyomatékot is tud generálni, azonban ezt sem találtam gazdaságos választásnak. Maradt még a MG996 és a MG90S. Az első 6V-on 11 kgf*cm nyomatékot képes generálni, míg az MG90S 2,2 kgf*cm nyomatékot ad le ugyancsak 6V-on. Végül az MG90S mellett döntöttünk, mivel már más projektek során mások használták az egyetem körében, és költséghatékonyan cserélhető.

3.3.3. Motor driver

A szervomotorokat egy adafruit motor driver segítségével hajtjuk meg, mivel ez a megoldás több előnnyel jár a közvetlen mikrovezérlőre csatlakoztatáshoz képest. Az adafruit motor driver biztosítja a megfelelő áramellátást és védelmet a motoroknak, így növelve a rendszer teljesítményét és tartósságát. Emellett egyszerűbb interfészt kínál a motorok vezérléséhez, ami kevésbé bonyolult, mint a mikrovezérlővel való közvetlen kommunikáció. Egyszerre több motor kezelése is lehetséges a driverrel. Emellett beépített védelmi mechanizmusokkal rendelkezik, amelyek megvédik a motorokat túláram, túlmelegedés vagy más káros hatások ellen. Ezáltal biztonságosabbá teszi a rendszert és csökkenti a károsodás kockázatát.

A választott driver az Adafruit 16-Channel 12-bit PWM/Servo Driver amely egy hatékony eszköz a PWM jelek és szervomotorok vezérlésére. Az I2C interfésznek köszönhetően könnyedén kommunikál más eszközökkel, ami nagy rugalmasságot és könnyű integrációt biztosít a rendszerünkben. Ez a driver lehetővé teszi akár 16 csatorna független vezérlését, minden csatornán 12-bites pontossággal. A beépített PCA9685 chip hatékony és megbízható működést biztosít, támogatva az automatikus beállítást és a beépített PLL funkciót, ami precíziós időzítést biztosít a PWM jelek számára.

3.3.4. Mikrovezérlő

A mikrovezérlőként az ESP32-WROOM-ot választottam, mivel ennek egy 2 magos processzora van, amely lehetővé teszi a többszálú futtatást és optimalizált teljesítményt. Emellett rendelkezik beépített WiFi modullal is, amely széles körű kapcsolódási lehetőségeket kínál, és lehetővé teszi a vezeték nélküli kommunikációt más eszközökkel és hálózatokkal.

3.3.5. EMG szenzorok

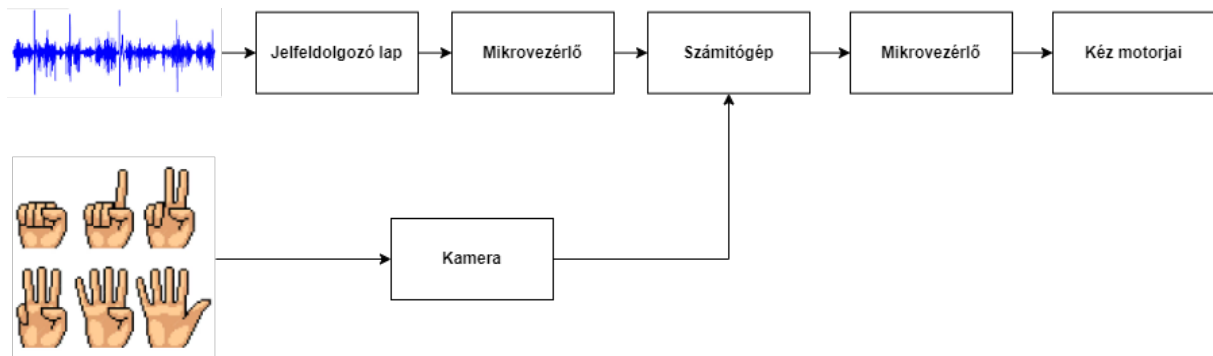
A választott EMG szenzorok géles szenzorok, ezek általában a leggyakrabban használt szenzorok, így most is ezt fogjuk használni. A géles szenzorok könnyen és kényelmesen illeszkednek a bőrhez, és stabil érzékelést biztosítanak az izommozgás során. Emellett általában könnyen tisztíthatók és újrahasználhatók, ami praktikus lehet a hosszú távú alkalmazásokban.

4. Részletes tervezés

4.1. Tömbvázlat

Rendszerünk két módban fog működni, az egyik lesz a jelfelfolgozó része, ahol a karunkból rögzített jeleket fogjuk feldolgozni. Itt a jelet a jelfeldolgozó lap feldolgozza, ezt majd a mikrovezérlő kiolvassa majd felküldi a számítógépnek ahol megfelelően feldolgozzuk az adatot majd ezután a mikrovezérlőnek megmondjuk melyik motort mozgassa a robot kezen. Valamint

a másik módszer a képfeldolgozó rész, ahol a kéz mozdulatait vételezzük a kamerával valós időben majd ezt a számítógép segítségével feldolgozzuk és megmondjuk a mikrovezérlőnek, hogy melyik motort mozgassa a robot kezén. Ezt szemlélteti a (23. ábra). A projekt során az ESP32-WROOM mikrovezérlőt használjuk, amely rendelkezik beépített Wi-Fi modullal. Ennek segítségével a mikrovezérlő képes lesz kommunikálni a számítógéppel.

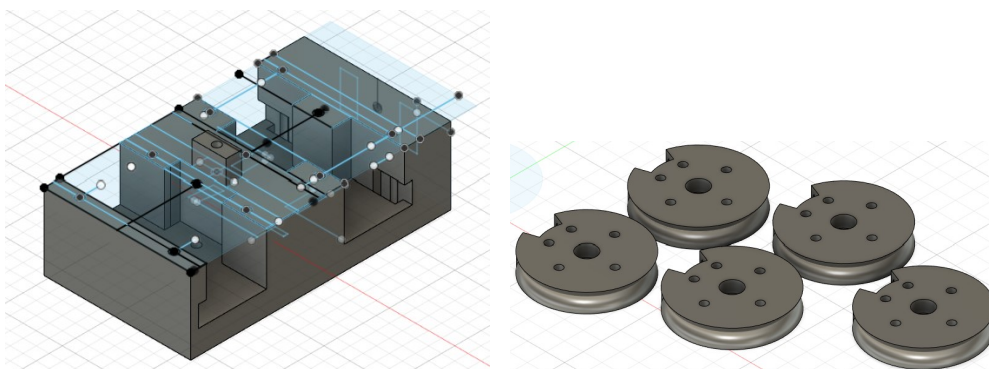

23. ábra. A rendszer egy tömbként

4.2. Hardver rész

4.2.1. Modell előkészítése

Mivel eltérő motorokat használunk, mint amelyekre eredetileg tervezték a 3D modellt, ezért néhány alkatrész módosítása szükségessé vált. Az új alkatrészek tervezését az Autodesk Fusion tervezőprogramban végeztem. Az alkatrészek amelyeket újra kellett tervezni azok a motor ágy és a motor tengelyére illeszkedő kerék volt amelyek a kábelek vezetését biztosítják ezek láthatóak a 24 ábrán.

24. ábra. Motor ágy és motor kerek 3D modelje

A motor ágy modelljét úgy kellett megtervezni, hogy a motorok elférjenek benne, és a rájuk szerelt kerek ne ütközzön, miközben figyelembe vettük, hogy korlátozott hely áll rendelkezésre a kar belső terében. Emellett fontos szempont volt a motorok táplásási kábeljének elhelyezése is, melyeket a modell alján vezettem ki.

4.2.2. Motorok tesztelése

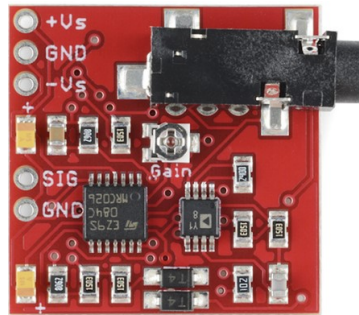
Annak érdekében, hogy megbizonyosodjam arról, hogy a motorok elegendő erőt generálnak és biztonságosan elérnek a gyártó által meghatározott értékeket, különféle tesztek végeztem rajtuk. Ezek a tesztek lényegében fokozatosan terhelték a motorokat különböző súlyokkal, míg el nem érték a gyártó által előírt értékeket. A súlyokat egyforma tömegű csavarok alkották (12.6 gramm), melyek pontos súlymérését precíz mérleggel végeztük. A "Teszt 0" az állapotot jelöli a horog és a zacskó súlya nélkül, vagyis a csavar/súly nélküli állapotot. A zölddel jelölt nyomaték azt jelzik, hogy még a gyártó által meghatározott nyomaték alatt vagyunk, a barnával jelölt nyomaték pedig azt, hogy közel vagyunk a meghatározott nyomatékhoz, míg az piros színnel jelölt nyomaték azt mutatják, hogy már túlléptük azt. A diagram alapján (lásd 1. ábra) látható, hogy a "Teszt szám" oszlopban a motorok még 16 darab csavarral is működtek, ami kb. 204 g tömegnek felel meg. Ez jóval meghaladja az adatlapokon szereplő értéket, mely 2,2 kg/cm, így arra következtethetünk, hogy a szervomotorok megfelelő teljesítményt nyújtanak.

1. táblázat. Motor Teszt

Teszt sorszám	Súly(gramm)	Kar hossza (cm)	Nyomaték(kg/cm)
0	3	1.3	0.039
1	15.6	1.3	0.202
2	28.2	1.3	0.366
3	40.8	1.3	0.53
4	53.4	1.3	0.694
5	66	1.3	0.858
6	78.6	1.3	1.021
7	91.2	1.3	1.185
8	103.8	1.3	1.349
9	116.4	1.3	1.513
10	129	1.3	1.677
11	141.6	1.3	1.84
12	154.2	1.3	2
13	166.8	1.3	2.168
14	179.4	1.3	2.332
15	192	1.3	2.496
16	204.6	1.3	2.659

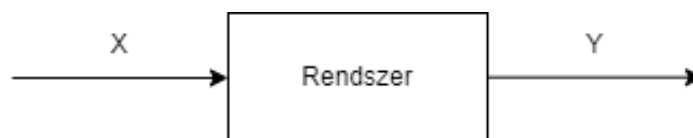
4.2.3. Jel feldolgozása

Már léteznek olyan eszközök, amelyek képesek a feldolgozási feladatok elvégzésére, például a Muscle Sensor V3, amely egy olyan Arduino-hoz készült jelfeldolgozó szenzor, amelyet az Arduino analóg digitális átalakítóján keresztül olvashatunk be. Ezt szemlélteti a 25. ábra. Bár ez egy könnyen használható modul, általános célú, és én inkább egy olyan eszközt kívántam létrehozni, amely képes specifikus paraméterekkel rendelkező jeleket feldolgozni és amely pontosan megfelel a projekt specifikus követelményeinek.

25. ábra. Izom szenzor modul ¹⁴

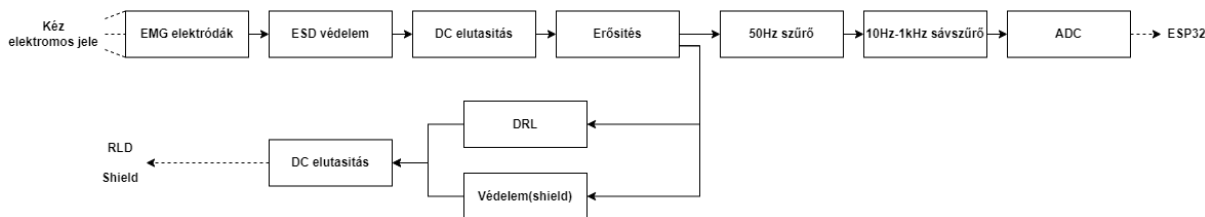
A rendszerünk fő feladata az emberi karban lévő jelek érzékelése és azok feldolgozása, melyeket bemenetként kezelünk. A jelek feldolgozása után az eredményeket továbbítjuk a számítógép felé, hogy azok hasznos információkként szolgáljanak számára. Az ábrán egyetlen nagyobb blokk látható, amely az egész rendszert ábrázolja (26. ábra). Itt az X a bemenetet jelenti, ahol a jelek belépnek a rendszerbe, míg a Y a kimenetet, ahol a számítógép számára szükséges értékek kerülnek kimenetként. Ez a blokk magában foglalja az összes részletet és funkciót, amelyek együttműködve biztosítják a rendszer megfelelő működését.

26. ábra. A jelfeldolgozó rendszer egy tömbként

Az alábbiakban áttekintjük a tömbvázlatot, amely átfogóan ábrázolja a jelfeldolgozó rendszerünket (27. ábra). Minden egyes blokk egy modult jelöl, amelynek saját feladata van. A tömbvázlat segítségével könnyebben megérthetjük a rendszer felépítését és működését. Az egyes modulok összekapcsolása és együttműködése kulcsfontosságú ahhoz, hogy hatékonyan feldolgozzuk a bemeneti jeleket és elérjük a kívánt eredményeket.

¹⁴<https://www.sparkfun.com/products/retired/11776>

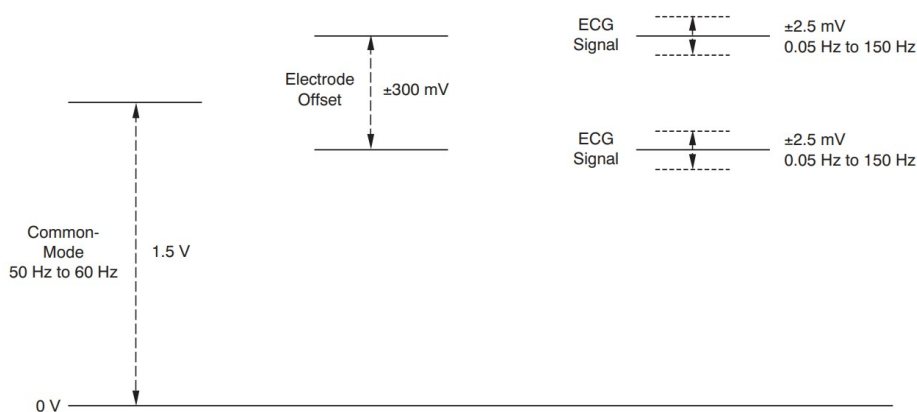

27. ábra. Átfogó tervezési tömbvázlat

4.2.4. EMG elektródák

A felületi EMG elektróda az izom elektromos aktivitását vagy az ionáramot érzékeli, és azt elektronikus jelekké alakítja. Fő célja az EMG jel pontos rögzítése, miközben minimalizálja az eltéréseket a DC potenciálokat és a környezeti zajt. Az elektróda minősége több tényezőtől függ, mint például az alakja, mérete, anyaga stb., de minden elektróda azonos jellemzőket oszt meg.

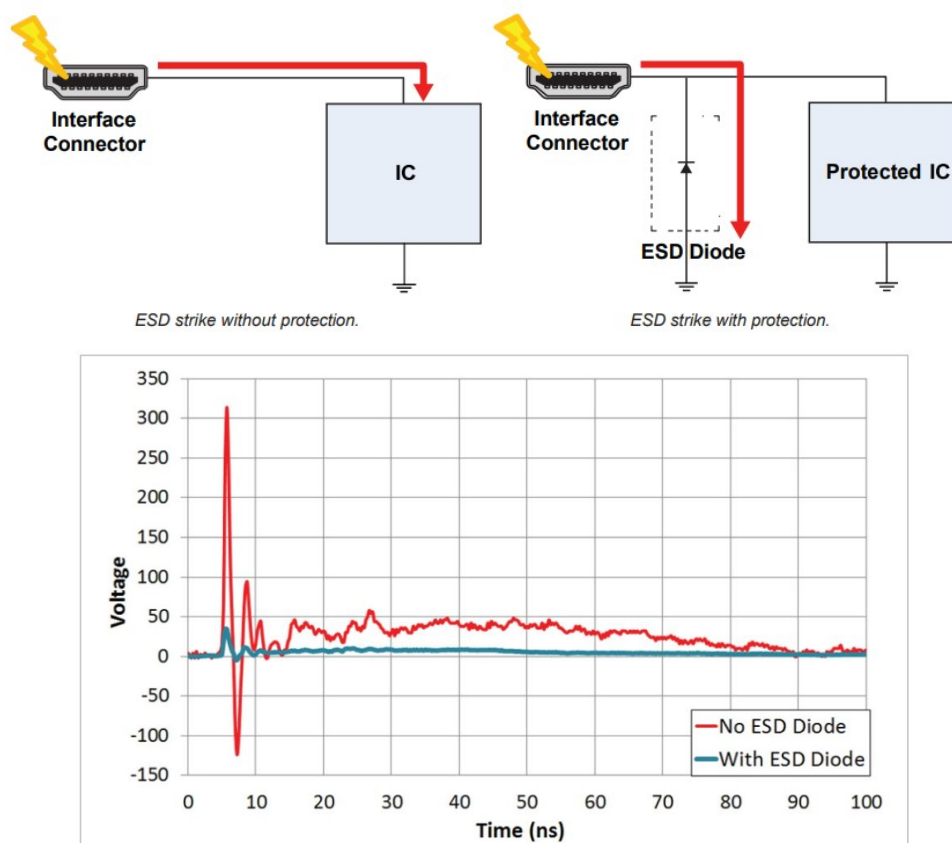
A rendszertervezés első lépése az, hogy teljes mértékben megértsük azokat a jeleket, amelyek a rendszer feldolgozásra fog kapni. Az (28. ábra) az EKG jelet mutatja be, ahogy az megjelenik az EKG mérési rendszer bemenetén. Ez a jel három fő összetevőből áll: az aktuális (differenciális) EKG jelből, a differenciális elektromos offsetből és a közös módú jelből. Az aktuális differenciális EKG jel a bőrön lévő elektródák közötti elektronikus szigetelő rétegben megjelenik, és általában ± 5 mV-es amplitúdójú és 0,05 Hz-től 150 Hz-ig terjedő frekvenciájú. Ennek a jelnek a amplitúdója és a rendszer által igényelt felbontás meghatározza az elsődleges tartomány igényét, míg a jel frekvenciája az analóg előtét sávszélességét határozza meg. A bőr-elektromos elektródok interfésze további kb. 300 mV-os DC-offsetet ad. Ennek az offsetnek a kezelése során két mód lehetséges, a rendszerben használt ADC típusától függően: vagy teljesen elimináljuk, vagy megőrizzük [3].

28. ábra. Az EKG-jel jellemzői [3]

4.2.5. ESD védelem

Az elektrosztatikus kisülés (ESD) az elektromosság hirtelen kibocsátása egy feltöltött tárgyból egy másikba, amikor a két tárgy érintkezik egymással. Az érzékeny integrált áramkörök (IC-k) számára az ESD lövések magas csúcsponztú feszültsége és árama meghibásodásokat okozhatnak. Ha az ESD védelem nincs jelen egy rendszerben, az ESD lövés magas feszültsége egy interfész csatlakozón keresztül nagy áramimpulzust indít meg közvetlenül az IC-be, ami károsodást okozhat. Az érzékeny áramkörök védelme érdekében az elektrosztatikus kisülés elleni védelmi diódák minden jelvezetékét összekapcsolnak az interfész csatlakozó és az IC között, ez a megvalósítás (?? ábra) látható 1-el jelölve. Egy ESD lövés esetén az ESD dióda elromolhat és alacsony impedanciájú utat hoz létre, amely korlátozza a csúcsponztú feszültséget és áramot a földre terelő áram útjával, ezzel megvédve az IC-t. Az alábbi ábra (29. ábra) összehasonlítja az ESD lövés csúcsponztú feszültségét védelem nélkül (kék) az ESD diódával védett jelvezetékű ESD lövéshez (piros) ¹⁵.

29. ábra. Feszültség-hullámformák ESD védelemmel és anélkül ¹⁵

¹⁵ <https://www.ti.com/lit/sg/sszb130d/sszb130d.pdf?ts=1711266785142>

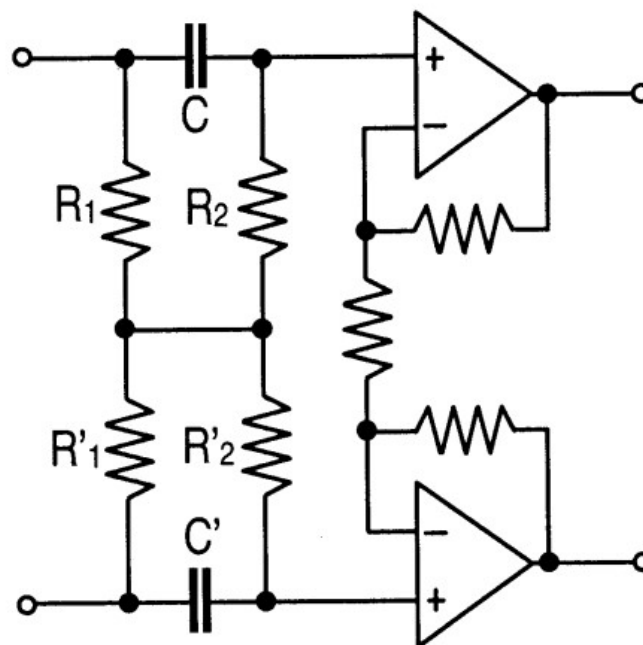
4.2.6. DC elutasítás

Egy teljesen differenciális passzív AC-kapcsoló hálózat egy olyan áramkör, amelyet a jelek differenciális formában történő továbbítására használnak, miközben blokkolják a DC összetevőket. Ez általában két felül áteresztő szűrőből áll, amelyek tükörképes elrendezésben vannak egymásra fordítva.

Fontos hogy a jelek differenciális formában továbbítódjanak, vagyis az azonos potenciálokra ható zajokat vagy interferenciákat el kell távolítani. Ennek megvalósításához használhatunk például két egyenáramú (DC) elutasításra képes kondenzátort és egy közös módú komponenstől független feszültségadót[5]. Ezáltal a rendszer tisztább és pontosabb jeleket továbbít (30. ábra) valamint (?? ábra) 2-el jelölve.

Kondenzátorok (C és C'): A kondenzátorok arra szolgálnak, hogy blokkolják az egyenáramú (DC) jeleket, így csak az általunk kívánt váltakozó áramú (AC) jelek juthatnak át az áramkörön. A kondenzátorok tárolják az elektromos energiát elektromos térben, és az AC jelek áthaladására engedélyezik a kapcsolatot.

Ellenállások (R1 és R2): Az ellenállásoknak szerepük van az áram áramlásának korlátozásában és a kondenzátorok töltésének szabályozásában. Ezek segítenek megakadályozni a túl nagy áramok kialakulását és védnek az áramkör túlzott terhelésétől. Ugyan ezt a szerepet játssza R1' és R2' is.

30. ábra. Passzív AC-kapcsoló hálózat [5]

4.2.7. Erősítés

Mivel a felületi EMG jel nagyon gyenge és különféle zajok megzavarhatják a jelet, ezért a használt insztrumentális-erősítőnek magas közös módú elnyomási aránnyal kell rendelkeznie annak érdekében, hogy hatékonyan csökkentse a közös módú interferenciát, és hatékony differenciális jelet szerezzen [8]. Az EMG jel minősége részben az erősítési folyamat jellemzőitől függ, a legfontosabb szakasz gyakran az előerősítés lehet. Az előerősítés azt jelenti, hogy az erősítés első szakaszát, közvetlenül a jelforráshoz közel végezzük el. Ebben a tervezésben az INA826 erősítőt használjuk a Texas Instruments-től, ez egy nagy pontosságú, alacsony zajszintű, differenciális bemenetű műveleti erősítő. Továbbá alkalmazunk egy aktív műveleti erősítőt integrátoral amit vissza vezetünk az INA826-ba, ez segít hogy a jelünk simább legyen. A (31. ábra) alapján az erősítés a következő képpen fog alakulni:

$$\text{Erosítés} = 1 + \frac{49.4k\Omega}{R_g} \quad (10)$$

Ahol:

- R_g - az erősítés ellenállása

A mi esetünkben 1k ellenállásunk van, tehát az erősítésünk 50-szeres.

Továbbá:

- Közös módú elutasítás: 100 dB
- Tápfeszültség: 3 V - 36 V
- Bemeneti impedancia: 100 k Ω [6]

A műveleti erősítő képlete alapján észre vehetjük, hogy az ina826 erősítő erősítése a következő képlet alapján is számolható:

$$A = \frac{V_{out}}{V_2 - V_1} = \left(1 + \frac{2R_1}{R_g}\right) \frac{R_3}{R_2} \quad (11)$$

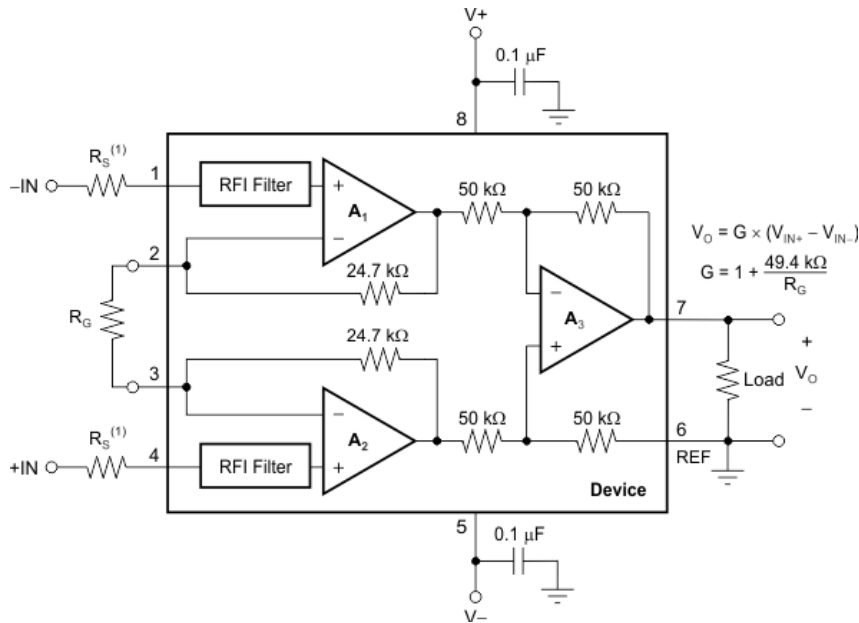
Ahol:

$$R_2 = R_3 = 50k\Omega \quad (12)$$

$$R_1 = 24.7k\Omega \quad (13)$$

Ebből adódoan megkapjuk a [10] képletet:

$$A = 1 + \frac{49.4k\Omega}{R_g} \quad (14)$$

31. ábra. Ina826 erősítő áramköri rajza [6]

4.2.8. DRL és Shield

A driven-right-leg (DRL) áramkör segít csökkenteni az áramkörön belüli impedanciát, ami lehetővé teszi a közös módú feszültség csökkentését és minimalizálja a lehetséges impedanciaarány-elterést. A DRL áramkör visszavezeti a közös módú feszültséget a rögzítő elektródákba, és segít elkerülni az impedanciaarány-elterést, míg a Shield áramkörök különböző technikákkal csökkentik az elektromágneses interferenciát a vezetékekben[1]. Emellett a DRL áramkör további védelmet nyújt a páciensek számára, mivel csökkenti a közös módú feszültséget és minimalizálja a lehetséges interferenciát az EMG mérések során. Itt hasznos használni egy buffert is, hogy a közös módú feszültséget terhelés nélkül vegyük le.

4.2.9. 50 Hz-es hálózati zajszűrő

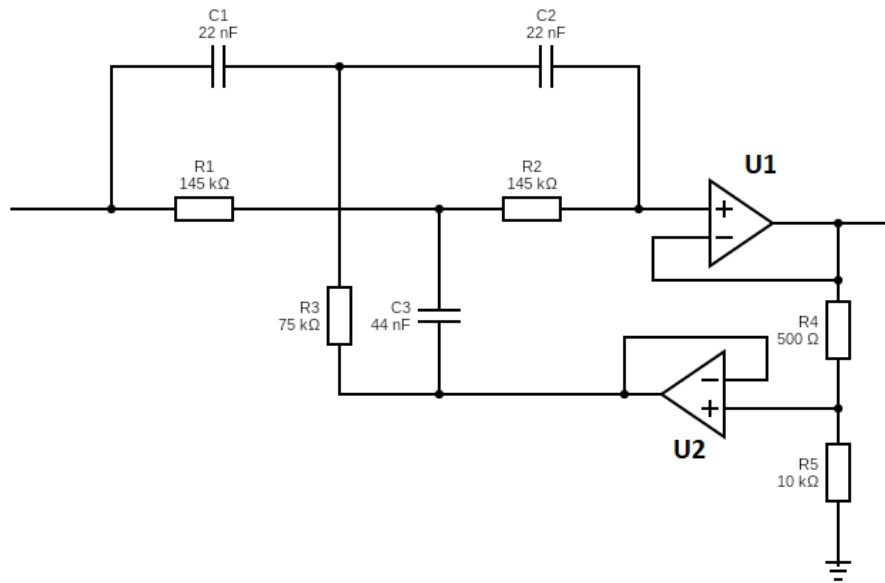
Az 50-60 Hz-es jelek általában a hálózati frekvenciájú zajok, amelyek az elektromos hálózathoz tartoznak. Az EMG mérések során az ilyen frekvenciájú zajok befolyásolhatják az eredményeket, ezért ezeket ki kell szűrni, hogy tisztább jeleket kapjunk. Erre az egyik alkalmazási módszer az úgy nevezett "twin-T notch filter" vagy sávkivágó szűrő (32. ábra).

A vágási frekvencia a következő képpen fog kinézni:

$$f = \frac{1}{2\pi RC} \text{ Hz} \quad (15)$$

Vagyis:

$$f = \frac{1}{2\pi \cdot 145k\Omega \cdot 22nF} \text{ Hz} = 49.91 \text{ Hz} \quad (16)$$

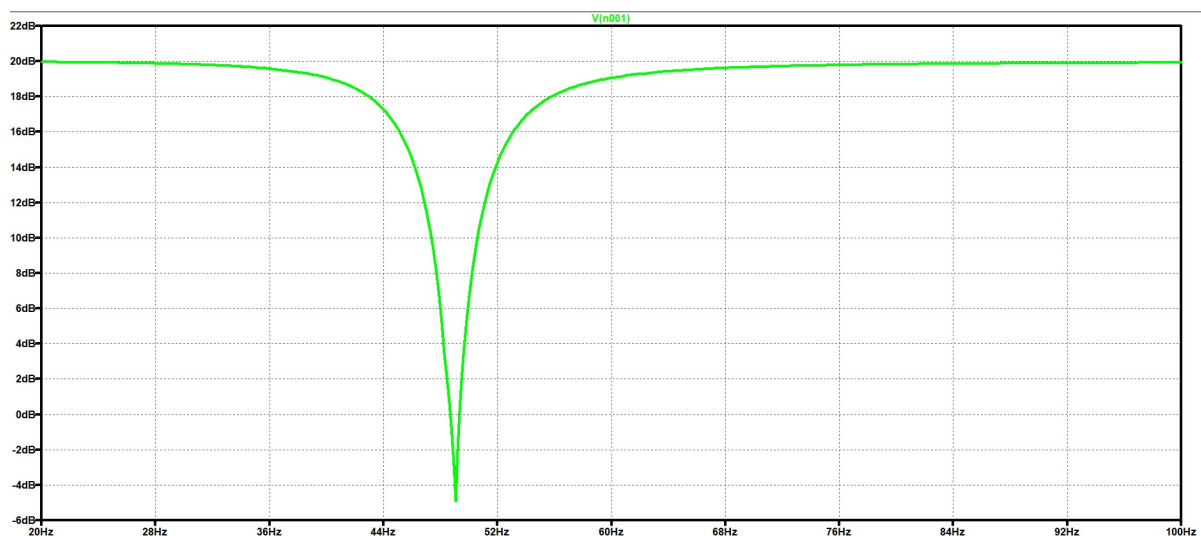
32. ábra. 50hz kivágó áramkör

Ahol:

$$R = R_1 = R_2 = \frac{R_3}{2} \quad (17)$$

$$C = C_1 = C_2 = C_3 \cdot 2 \quad (18)$$

A 33 ábrán látható, hogy a 50 Hz-es szűrő szimulációja hatékonyan szűri az 50 Hz-es frekvenciát. Már körülbelül 48 Hz-nél kezd hatékonyan szűrni. A szűrő átviteli görbéje szimmetrikus az 50 Hz-es frekvencia körül.

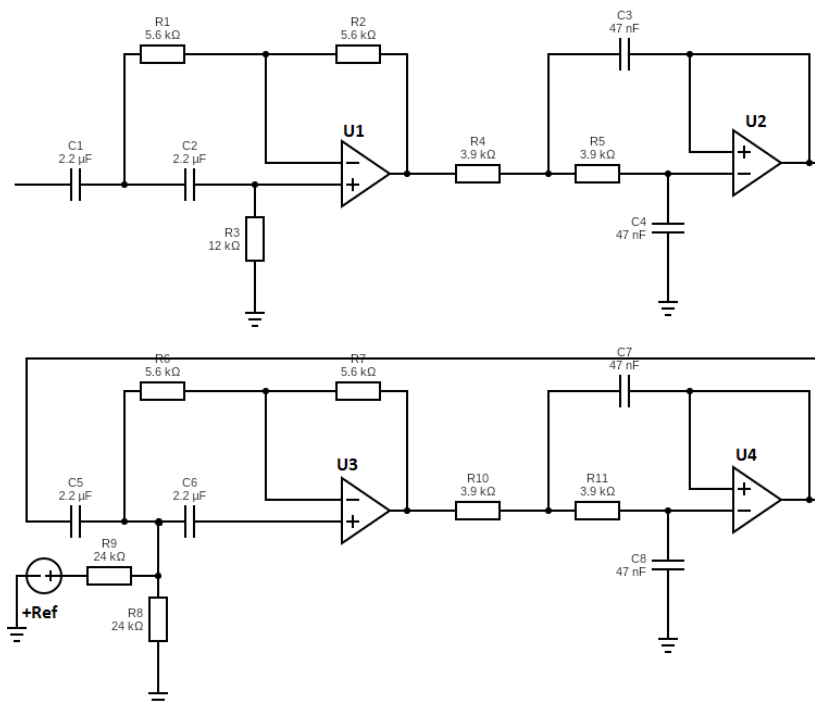

33. ábra. 50hz kivágó áramkör szimuláció

¹⁵ <https://www.electronics-tutorials.ws/filter/band-stop-filter.html>

4.2.10. 10Hz-1kHz sávszűrő

Az aktiv sávszűrők egy magas- és egy alacsonyfrekvenciás aktiv áteresztő szűrő kombinációjából állnak, ezeket aszűrőket nevezik még Sallen-Key szűrőnek is nevezik. A V mindig nagyobb lesz, mint 1 de 3-nál kisebbnek kell lennie, különben instabillá válik¹⁶. A magasfrekvenciás áteresztő szűrő kondenzátorai engedik át a magas frekvenciájú jeleket, míg az alacsonyfrekvenciás áteresztő szűrő ellenállásai alacsonyabb frekvenciájú jeleket engednek át, míg a magasabb frekvenciájú jeleket blokkolják vagy levezetik a földre. Itt azonos kondenzátor- és ellenállásértéket kell használni (34. ábra). A jel megfelelő szűrésének biztosítása érdekében kétszer alkalmazzuk az alul- és felül-áteresztő szűrőket, és az ADC számára helyes mintavételezett értékek átadásához szükséges, hogy a jelet egy referenciafeszültséggel emeljük meg. Ellenkező esetben a negatív jelünk levágásra kerül. Ez a művelet az U3-as erősítő előtt történik.

34. ábra. Szűrő és másodlagos erősítő áramkör

A frekvenciasáv felső tartománya f_H a következőképpen fog alakulni:

$$f_H = \frac{1}{2\pi\sqrt{R_4 R_5 C_3 C_4}} \text{ Hz} = \frac{1}{2\pi\sqrt{R_{10} R_{11} C_7 C_8}} \text{ Hz}^{16} \quad (19)$$

Vagyis:

$$f_H = \frac{1}{2\pi\sqrt{3.9k\Omega \cdot 3.9k\Omega \cdot 47nF \cdot 47nF}} \text{ Hz} = 868.275 \text{ Hz} \quad (20)$$

A frekvenciasáv alsó tartománya f_L , a következőképpen fog alakulni:

¹⁶ <https://www.electronics-tutorials.ws/filter/sallen-key-filter.html>

$$f_L = \frac{1}{2\pi\sqrt{R_1 R_3 C_1 C_2}} \text{ Hz} = \frac{1}{2\pi\sqrt{R_6 \frac{R_9 R_8}{R_9 + R_8} C_1 C_2}} \text{ Hz} \quad (21)$$

Vagyis:

$$f_L = \frac{1}{2\pi\sqrt{5.6k\Omega \cdot 12k\Omega \cdot 2.2\mu F \cdot 2.2\mu F}} \text{ Hz} = 8.824 \text{ Hz} \quad (22)$$

Ahol:

- f_H - a maximális átengedett frekvencia
- f_L - a minimális átengedett frekvencia

Továbbá:

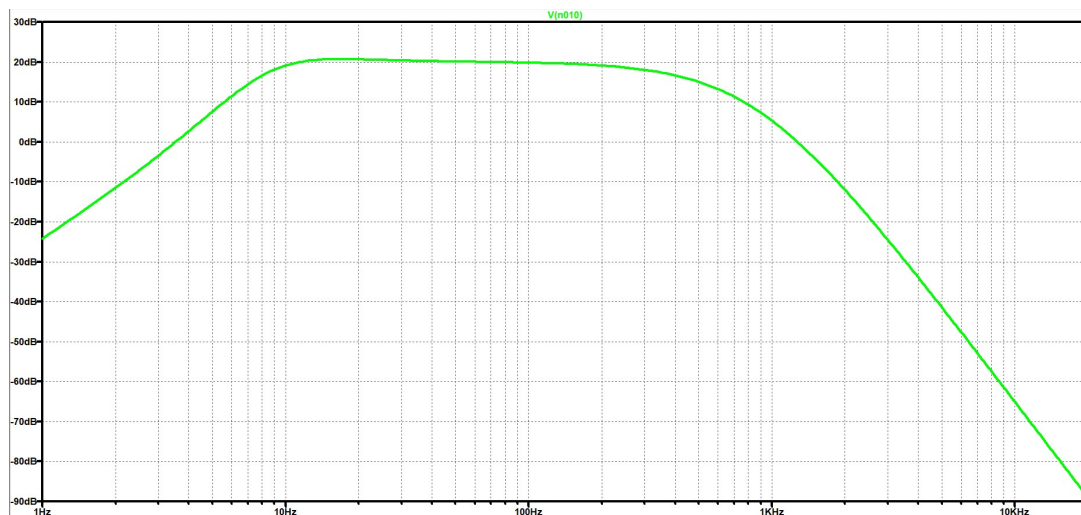
$$C_1 = C_2 = C_5 = C_6 \quad (23)$$

$$C_3 = C_4 = C_7 = C_8 \quad (24)$$

$$R_1 = R_6 = \frac{R_3}{2} = \frac{R_9 R_8}{R_9 + R_8} \quad (25)$$

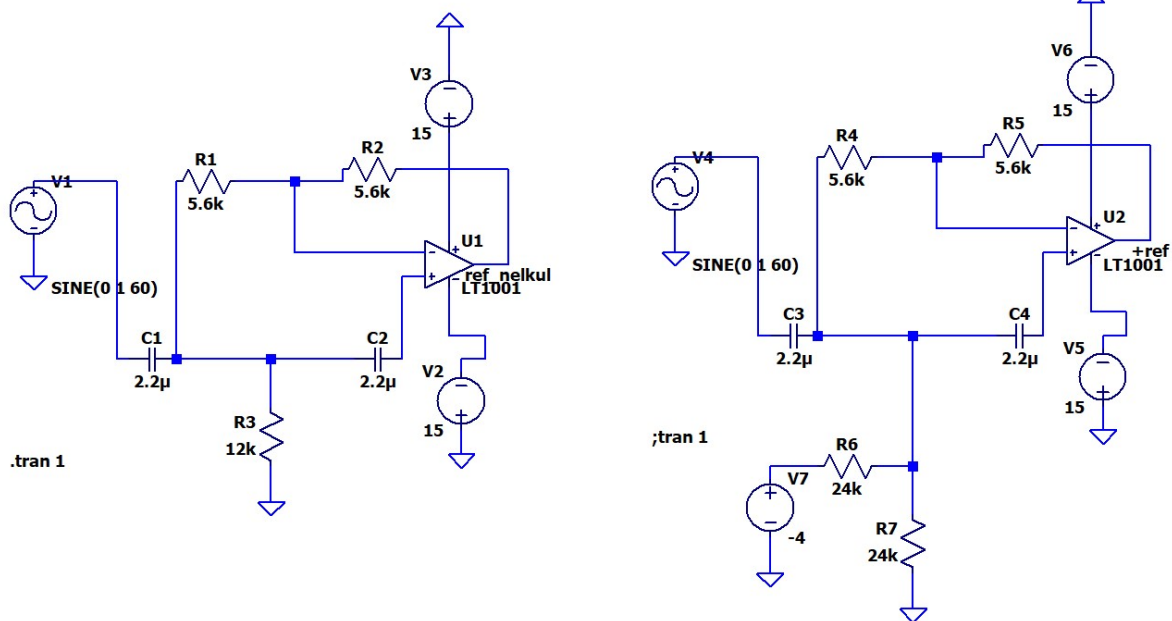
$$R_4 = R_5 = R_{10} = R_{10} \quad (26)$$

A szűrő alsó vágási frekvenciája körülbelül 10 Hz-nél helyezkedik el, pontosabban 8.8 Hz-nél, amint azt kiszámoltuk. Ugyancsak, a felső vágási frekvencia 1 kHz alatt, méghozzá 868 Hz-nél. A két frekvencia között látható, hogy a frekvenciasáv 20 dB-en van, azaz ezeket nem szűri ki, míg azokat, amelyeket a szűrő már érint, a csökkenés jelez. Így azokat már nem engedi át ez látható a 35 ábrán is.

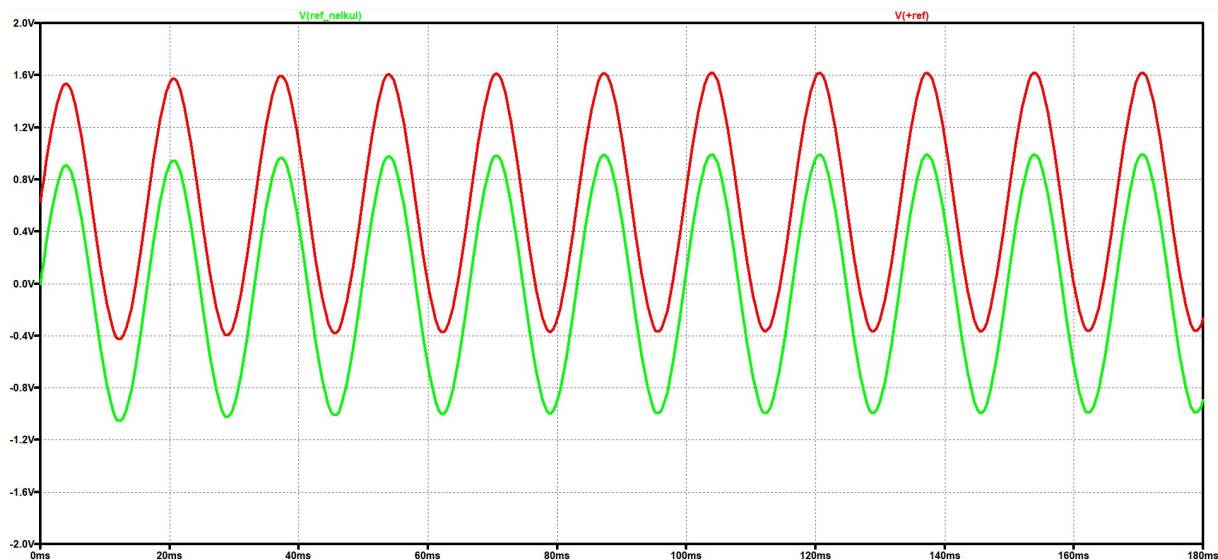
35. ábra. Sallen key

A 36 ábrán láthatjuk az utolsó felüláteresztő szűrőt a referencia feszültség hozzáadása előtt és a referencia feszültség hozzáadása után, itt szükséges volt 2 darab 24k ellenállás hozzáadása párhuzamosan, hogy maradjon meg a 12k-os ellenállás érték.

36. ábra. 50hz kivágó áramkör szimuláció

Az 37 ábrán jól látható, hogy miután bevezettük a referenciafeszültséget, az áramkör feszültsége +ref értékkel emelkedett meg. A zöld színű szinusz a referenciafeszültség hozzáadása előtti feszültséget mutatja, míg a piros a referenciafeszültség hozzáadása utáni állapotot ábrázolja. Így az ADC konverter helyesen fogja kiolvasni a feszültségértékeket, és nem fog levágni, mint korábban, amikor a feszültség értéke 0 alatt volt.

37. ábra. Referencia hozzáadása a jelhez

4.2.11. Analóg-digitál átalakító

Az MCP3201 Analóg-digitál átalakítót egy 12-bites felbontása lehetővé teszi az analóg bemenetről származó feszültség szintjének 4096 különböző digitális értékkel való reprezentálását.

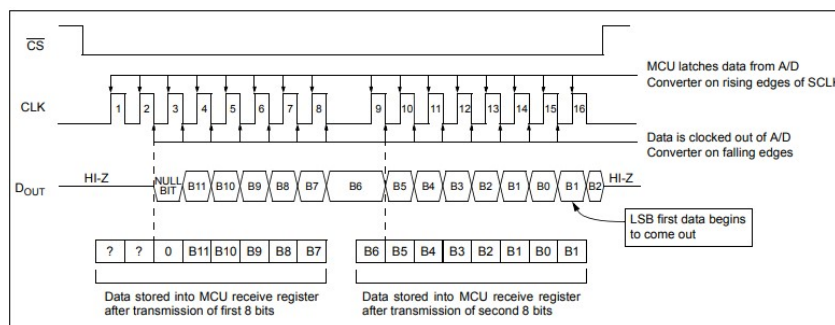

FIGURE 6-1: SPI Communication using 8-bit segments (Mode 0,0: SCLK idles low).

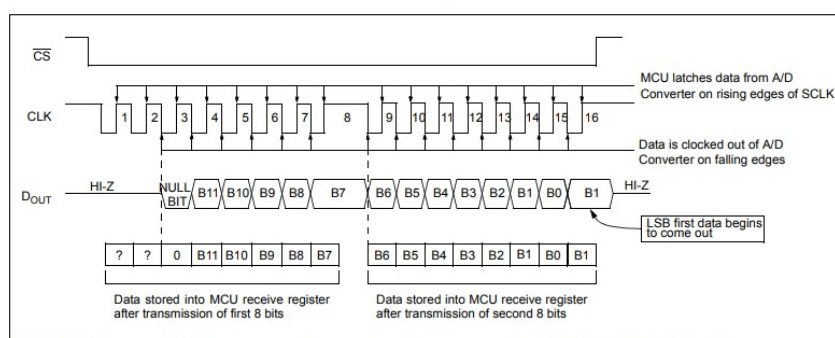

FIGURE 6-2: SPI Communication using 8-bit segments (Mode 1,1: SCLK idles high).

38. ábra. ADC használata mikrokontrollerrel [7]

Az ADC-ből történő adatkiolvasáshoz két módszert alkalmazhatunk. Az első módszerben először a CS (Chip Select) lábat nullára kell állítani, majd 16 órajel-impulzus után a D_{out} (Data Out) lábon megkapjuk az adatot. Az adat első két órajelére a HI-Z (High Impedance) érték kerül, majd az első bitet figyelmen kívül hagyjuk, mivel ez mindig NULL BIT. Az utolsó két bitet sem vesszük figyelembe, mivel ezek a LSB (Least Significant Bit) értékei. A második módszer hasonló, de ott csak egy LSB-t kell figyelembe venni, mivel az utolsó órajel nem tér vissza nullára (38. ábra).

4.2.12. Tápegység áramkör

Az INA826 műszererősítő és az MCP6004 integrált műveleti erősítő kétutas tápegységgel működnek. Az AZ1117H-3.3TREI dióda a bemeneti feszültséget szabályozza és egy stabil 3.3V-os kimeneti feszültséget biztosít. Ezenkívül az AZ1117CH-2.5TRG1 dióda 2.5V-os feszültséget biztosít.

4.3. Firmver

Kezdetben az Arduino UNO-val kezdtük a mikrovezérlő fejlesztését, és először csak a szervomotorokat teszteltük vele. Később az Adafruit motorvezérlőt is beintegráltuk, hogy könnyen tudjuk irányítani az öt szervomotort. Itt a jelentős része az volt hogy tudjuk mozgatni a 3D modell ujjait megfelelő módon a szervomotrokkal, vagyis találjunk egy olyan szöveget amelyben biztonságosan elforoghatnak a motrok ahhoz hogy ne huzzák túl az ujjakat. De amikor nekiálltunk a képfeldolgozásnak, rájöttünk, hogy az Arduino UNO nem elég erős a feldolgozáshoz és SPI kommunikáción sem elegáns az adat átküldés.

Ezért úgy döntöttünk, hogy váltunk egy erősebb platformra, az ESP32-re. Ez azért volt jó döntés, mert az ESP32-nek van beépített WiFi-je, ami lehetővé teszi a vezeték nélküli kapcsolatot a számítógéppel. Ráadásul a kétféle processzora is van, ami sokkal több számítási erőt biztosít.

4.3.1. WiFi Acces Point

Az adatok WiFi-n keresztüli továbbításához az ESP32-nek létre kell hoznia egy WiFi hozzáférési pontot. Ez azt jelenti, hogy az ESP32 készít egy saját WiFi hálózatot, amelyre más eszközök, például egy laptop is csatlakozhatnak. A kódban a `const char *ssid` és `const char *password` változók definiálják a létrehozott WiFi hálózat nevét (SSID) és jelszavát. Ezeket a változókat az ESP32 konfigurálása során használjuk a hálózat létrehozásához.

```
const char *ssid = "ESP32-Access-Point";  
const char *password = "password123";  
WiFiServer server(80);
```

Az WiFiServer objektum létrehozása során az ESP32 beállít egy TCP szerveret a 80-as porton. Ez a szerver fogadja majd az adatokat a WiFi hálózaton keresztül és továbbítja azokat az ESP32-nek.

A WiFiServer objektum és a hozzá tartozó beállítások a szoftver részét képezik, amely lehetővé teszi az ESP32 számára, hogy fogadhassa az adatokat a WiFi hálózaton keresztül. A fenti kódrészlet az ESP32 WiFi hozzáférési pontjának konfigurálását és a szerver létrehozását végzi el.

Ezt követően be kell állítani és elindítani az elérést. A kódrészlet arra szolgál, hogy létrehozzon egy WiFi hálózati pontot az ESP32-en, és kiírja annak IP-címét a soros monitorra. A `WiFi.softAP(ssid, password)` függvény beállítja a hálózati pontot a megadott SSID-vel és jelszóval, míg a `WiFi.softAPIP()` függvény lekéri az IP-címet, amit aztán kiírunk a soros monitorra a `Serial.println()` segítségével. Majd a `server.begin()` parancs elindítja a szervert amelyre az adatot lehet küldeni ¹⁷.

¹⁷ <https://randomnerdtutorials.com/esp32-access-point-ap-web-server/>

```

WiFi.softAP(ssid, password);
IPAddress IP = WiFi.softAPIP();
Serial.print("AP IP address: ");
Serial.println(IP);

server.begin();

```

A következő rész a szerver kódban arra szolgál, hogy kezelje az új kliens kapcsolatokat, amelyek csatlakoznak a szerverhez.

Először létrehozunk egy `WiFiClient` típusú objektumot `server.available()` függvénnyel. Ez az objektum reprezentálja a kliens kapcsolatot, amely a szerverhez csatlakozott.

Ezután ellenőrizzük, hogy valóban létrejött-e kapcsolat a klienssel, a `if (client)` feltétellel. Ha igen, azaz ha van kapcsolat, akkor kiírjuk a soros monitorra, hogy új kliens kapcsolódott.

Ezt követően egy `while` ciklusban figyeljük a kliens kapcsolatot (`while (client.connected())`). Amíg a kliens kapcsolat aktív és nyitott, addig a ciklus tart. Ha a kliens megszakítja a kapcsolatot, a `while` ciklusból kilépünk, és a program folytatódik.

Az `if (client.available())` feltétellel ellenőrizzük, hogy érkezett-e adat a kliens felől. Ha igen, akkor olvassuk be az adatot a `client.readStringUntil()` függvénnyel, ami elvégez egy sor kiolvasását. Majd ezt az adatot kiírjuk a soros monitorra. Ezáltal a szerver képes fogadni és megjeleníteni az üzeneteket, amelyeket a kliens küld. Eztkövetően a kapott adatok által megfelelően meghajtjuk a szervomotorokat.

```

WiFiClient client = server.available();

if (client) {
  Serial.println("New client connected");

  while (client.connected()) {
    if (client.available()) {
      String request = client.readStringUntil('\r');
      Serial.print("Received data: ");
      Serial.println(request);
    }
  }
}

```

4.3.2. ADC olvasás

A jefeldolgozó lapról a jeleket eddig arduinóval olvastuk ki, viszont csak a lábkiosztást szükséges módosítani ahhoz, hogy ESP32-vel is tudjuk használni a kódot.

Az `adcRead` függvény a programban az analóg jelek digitális formába történő átalakítására szolgál az ESP32-vel használt külső analóg-digitális átalakító (ADC) modul segítségével.¹⁸

- `cli();`: Ez a függvényutasítás letiltja az összes megszakítást a `setup` függvény végrehajtása alatt. Ez megakadályozza, hogy bármilyen megszakítás zavarja az inicializációs folyamatot.
- `pinMode(CS, OUTPUT); pinMode(CLK, OUTPUT); pinMode(DAT, INPUT);`: Ezek a sorok a tüskék módját állítják be. A CS, CLK és DAT tüskéket beállítják a megfelelő irányba az SPI kommunikációhoz. A CS és CLK kimenetek, míg a DAT bemenet, ezek egyben ADC lábai is.
- `digitalWrite(CS, HIGH);`: Ezzel a sorral a CS tüskét beállítjuk magas szintre, ami jelzi a SPI eszköznek, hogy ne legyen aktív.
- `SPI.begin(); SPI.beginTransaction(SPISettings(1000000, MSBFIRST, SPI_MODE0));`: Ezek a sorok inicializálják az SPI kommunikációt. Először a `SPI.begin()` függvény meghívása indítja az SPI-t. Ezután a `beginTransaction` függvény beállítja az SPI kommunikációs paramétereket: a sebességet (1 MHz), a legjelentősebb bitet először (MSBFIRST), és a mód (SPI_MODE0).
- A `TCCR0A`, `TCCR0B`, `TCNT0`, `OCR0A`, `TIMSK0` változókhoz és bitekhez történő hozzáférések a Timer0 konfigurálására szolgálnak. A Timer0 az időzítő modul, amely megszakításokat generál a megadott időközönként.
- `sei();`: Ez a függvényutasítás engedélyezi az összes megszakítást. Miután az összes inicializáció befejeződött, újra engedélyezzük a megszakításokat, hogy a program normális működésbe léphessen át.

```
void setup() {  
  cli();  
  Serial.begin(115200);  
  
  pinMode(CS, OUTPUT);  
  pinMode(CLK, OUTPUT);  
  pinMode(DAT, INPUT);  
  
  digitalWrite(CS, HIGH);
```

¹⁸ <https://www.instructables.com/Arduino-Timer-Interrupts/>

```

SPI.begin();
SPI.beginTransaction(SPISettings(1000000, MSBFIRST, SPI_MODE0));

TCCR0A = 0;
TCCR0B = 0;
TCNT0 = 0;
OCR0A = 10;
TCCR0A |= (1 << WGM01);
TCCR0B |= (1 << CS02) | (1 << CS00);
TIMSK0 |= (1 << OCIE0A);

sei();
}

```

A `loop()` függvény egy végtelen ciklust hajt végre, amely folyamatosan ellenőrzi a `toggle0` változó értékét. Ha a `toggle0` változó igaz, akkor belép a feltételes ágba, ahol az analóg-digitális átalakító eredményét olvassuk ki az `readMCP3201()` függvénnyel. Ezután a kapott ADC eredményt átszámoljuk feszültséggé az analóg értéket kifejező mérésekhez. Végül a kiszámolt feszültséget kiírjuk a soros monitorra a `Serial.println()` függvény segítségével, majd a `toggle0` változót hamisra állítjuk vissza, hogy a ciklus a következő fordulóban ne ismétlje meg ezt a műveletet, hanem várjon egy újabb jelzést az ADC kiolvasására.

```

void loop() {
    if (toggle0) {
        int adcResult = readMCP3201();
        float voltage = adcResult * (4.095 / 4096.0);
        Serial.println(voltage);
        toggle0 = false;
    }
}

```

A `ISR()` függvény egy megszakítási szolgáltató rutint (ISR) definiál a Timer0 összehasonlítási megszakításához. Amikor a Timer0 eléri az összehasonlítási értéket (OCR0A), a mikrovezérlő a `TIMER0_COMPA_vect` vektoron keresztül meghívja ezt a megszakítási kezelőt ¹⁸.

Ebben a megszakítási szolgáltató rutinban a `toggle0` változót igazzá állítjuk, jelezve ezzel a `loop()` függvénynek, hogy az ADC kiolvasása most már elvégezhető.

```

ISR(TIMER0_COMPA_vect) {

```

```
toggle0 = true;
}
```

A readMCP3201() függvény felelős az MCP3201 analóg-digitális átalakító kiolvasásáért az SPI kommunikáció segítségével.

Először is, a függvény alacsonyra állítja a CS tüskét, ami jelez az MCP3201-nek, hogy a kommunikáció kezdődik. Ezután egy rövid, mikroszekundumos késleltetés következik, hogy biztosítsuk az MCP3201 stabil állapotát.

Ezután két SPI.transfer() hívást használunk az MCP3201 által adott értékek beolvasásához. A kapott értékeket egy magasabb és egy alacsonyabb byte formájában kapjuk meg. Ezeket az értékeket kombináljuk, hogy megkapjuk az analóg jel digitális reprezentációját az adcValue változóban.

Végül a függvény visszaállítja a CS tüskét magas szintre, jelezve ezzel az MCP3201-nek, hogy a kommunikáció véget ért, és visszaadja az ADC értékét.

```
int readMCP3201() {
    int adcValue = 0;
    digitalWrite(CS, LOW);
    delayMicroseconds(1);
    int highByte = SPI.transfer(0x00);
    int lowByte = SPI.transfer(0x00);
    adcValue = ((highByte & 0x0F) << 8) | lowByte;
    digitalWrite(CS, HIGH);

    return adcValue;
}
```

4.4. Szoftver rész

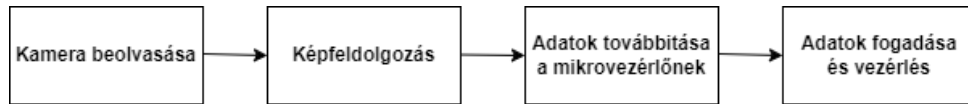
4.4.1. Kép feldolgozása

A rendszer funkciójához tartozik a képfeldolgozás amely segítségével olyan adatot küldünk a mikrokontrollernek amellyel vezérelni tudjuk a robot kart. A számítógép feldolgozza a kamera által rögzített videót és ezeket az információkat továbbítja a mikrovezérlőnek, ezután a mikrovezérlő végrehajtja a szükséges műveleteket a kapott adatok alapján.

A projekt során a kamera képeinek beolvasásához a Python nyelvben a cv2.VideoCapture() függvényt használjuk. A beolvasott képek feldolgozását az OpenCV (cv2) és a Mediapipe képfeldolgozó könyvtárral végezzük el. A Mediapipe lehetőséget biztosít a kézi követéshez és

az ujjak számának meghatározásához.

A feldolgozott adatokat átalakítjuk olyan formátumba, amelyet a mikrokontroller könnyen értelmezhet. Ezeket az adatokat a mikrokontroller fogadja a számítógéptől, majd feldolgozza és végrehajtja a szükséges műveleteket, vagyis motorok meghajtását a megfelelő módon (39. ábra).

39. ábra. A kép feldolgozásának tömbvázlata

A következő módszer egy Python kódot mutat be amely egy képfeldolgozó alkalmazást ír le.

```
import numpy as np
import mediapipe as mp
```

```
mp_hands = mp.solutions.hands
mp_drawing = mp.solutions.drawing_utils
```

```
hands = mp_hands.Hands(static_image_mode=False, max_num_hands=1,
    min_detection_confidence=0.5, min_tracking_confidence=0.5)
```

- `import numpy as np`: Ez az import parancs a NumPy könyvtárat hozza be a projektbe. A NumPy a Python egyik alapvető könyvtára, amely hatékony matematikai műveleteket tesz lehetővé többdimenziós tömbökkel és azokkal való műveletekkel.
- `import mediapipe as mp`: Ez az import parancs a Mediapipe könyvtárat hozza be a projektbe. A Mediapipe egy nyílt forráskódú keretrendszer, amely különféle gépi tanulási algoritmusokat és modulokat kínál a gépi látás és a médiaelemzés feladatokhoz.
- `mp_hands = mp.solutions.hands`: Ez a sor létrehoz egy kézérzékelő objektumot a Mediapipe könyvtár segítségével, amelyet a későbbi kézérzékelési feladathoz fogunk használni.
- `mp_drawing = mp.solutions.drawing_utils`: Ez a sor létrehoz egy rajzoló segédprogram objektumot a Mediapipe könyvtárból, amelyet a kézérzékelés eredményeinek megjelenítésére fogunk használni.
- `hands = mp_hands.Hands(static_image_mode=False, max_num_hands=1, min_detection_confidence=0.5, min_tracking_confidence=0.5)`: Ez a sor létrehoz egy "hands" nevű kézérzékelő objektumot, és beállítja annak paramétereit.

Például kikapcsolja a statikus képmódot, megadja a maximális kéz számát (1), és beállítja az érzékelés és nyomon követés minimális bizalmi szintjét. Ez az objektum lesz felelős a kézérzékelés végrehajtásáért a későbbi műveletek során.

A `count_fingers` függvény az adott kéz landmarkjainak alapján számolja ki az ujjak számát és állapotát. A függvény részletei a következők ¹⁹, ²⁰:

```
def count_fingers(landmarks):
    fingertip_indices = [4, 8, 12, 16, 20]
    finger_base_indices = [2, 5, 9, 13, 17]
    finger_status = []

    thumb_tip_idx = fingertip_indices[0]
    thumb_base_idx = finger_base_indices[0]
    thumb_tip = landmarks[thumb_tip_idx]
    thumb_base = landmarks[thumb_base_idx]
    index_finger_base = landmarks[finger_base_indices[1]]

    vector_thumb_base_tip = np.array(thumb_tip) - np.array(thumb_base)
    vector_thumb_base_index = np.array(index_finger_base) - np.array(
thumb_base)

    dot_product = np.dot(vector_thumb_base_tip, vector_thumb_base_index)
    mag_thumb_base_tip = np.linalg.norm(vector_thumb_base_tip)
    mag_thumb_base_index = np.linalg.norm(vector_thumb_base_index)
    angle_rad = np.arccos(dot_product / (mag_thumb_base_tip *
mag_thumb_base_index))
    angle_deg = np.degrees(angle_rad)
    if angle_deg < 90:
        finger_status.append(0)
    else:
        finger_status.append(1)

    for idx, (tip_idx, base_idx) in enumerate(zip(fingertip_indices[1:],
finger_base_indices[1:])):
        if landmarks[tip_idx][1] < landmarks[base_idx][1]:
            finger_status.append(1)
        else:
            finger_status.append(0)
```

¹⁹ <https://python.plainenglish.io/finger-counting-with-python-mediapipe-and-opencv-c26bc29fbb2>

`return finger_status`

- `fingertip_indices` és `finger_base_indices`: Ezek a listák tárolják az ujj-hegyek és az ujjak tövének landmarkjainak indexeit.
- `thumb_tip_idx`, `thumb_base_idx`, és `index_finger_base`: Ezek a változók tárolják a hüvelykujj hegyének és tövének, valamint az mutatóujj tövének koordinátáit.
- `vector_thumb_base_tip` és `vector_thumb_base_index`: Ezek a vektorok az ujjhegy és az ujj tövének közötti távolságot és irányt jelölik meg.
- `dot_product`: Ez a skaláris szorzat az ujjhegy és az ujj tövének vektorai között.
- `mag_thumb_base_tip` és `mag_thumb_base_index`: Ezek a változók az ujjhegy és az ujj tövének közötti távolságot jelölik meg.
- `angle_rad` és `angle_deg`: Ezek a változók tárolják az ujjak közötti szöget radiánban és fokban.
- `finger_status`: Ez a lista tárolja az egyes ujjak állapotát: 0, ha az adott ujj hajlított, és 1, ha kinyújtott.
- A `for` ciklusban megvizsgálja az összes ujjhegy és töv koordinátáit, és az alapján, hogy az ujjhegy magasabb vagy alacsonyabb-e, hozzáadja az `finger_status` listához az adott ujj státuszát.
- Végül visszaadja az `finger_status` listát, mely tartalmazza az ujjak állapotát az adott kézben.

Ez a rész a képfeldolgozó algoritmus fő ciklusát tartalmazza a kézmozgás követésére ^{20, 19}

```
cap = cv2.VideoCapture(0)

while cap.isOpened():
    ret, frame = cap.read()
    if not ret:
        continue

    frame_rgb = cv2.cvtColor(frame, cv2.COLOR_BGR2RGB)
    results = hands.process(frame_rgb)

    if results.multi_hand_landmarks:
        for hand_landmarks in results.multi_hand_landmarks:
            mp_drawing.draw_landmarks(frame, hand_landmarks, mp_hands.
HAND_CONNECTIONS)
            landmarks = np.array([[lmk.x, lmk.y, lmk.z] for lmk in
hand_landmarks.landmark])
            finger_status = count_fingers(landmarks)

            for idx, status in enumerate(finger_status):
                cv2.putText(frame, f'Finger {idx+1}: {status}', (10, 30 +
30 * idx), cv2.FONT_HERSHEY_SIMPLEX, 1, (0, 255, 0), 2)

            cv2.imshow('Hand Tracking', frame)

            if cv2.waitKey(1) & 0xFF == ord('q'):
                break

cap.release()
cv2.destroyAllWindows()
```

Először inicializálunk egy videoforrást a `cv2.VideoCapture()` függvénnyel, amely a 0 indexű kamerát nyitja meg (általában a beépített webkamera). Ezután elindítunk egy végtelen while ciklust, amely addig fut, amíg a videoforrás el van zárva (`cap.isOpened()` feltétel igaz).

A ciklusmagban először olvasunk egy új képkockát a `cap.read()` függvénnyel. Ha a képkocka sikeresen beolvasásra kerül (`ret` értéke igaz), akkor folytatjuk a feldolgozást.

²⁰ <https://medium.com/@amineouahidialaoui/build-your-own-hand-detector-with-python-in-seconds-6c8ddb486d7d>

A beolvasott képkockát átkonvertáljuk RGB formátumba a `cv2.cvtColor()` függvénnyel, mivel a MediaPipe kézérzékelési modell RGB formátumban dolgozik. Ezután a MediaPipe keretrendszerrel (hands) feldolgozzuk a képkockát, és visszakapjuk a kézpozíciókat és az azokhoz tartozó landmarkokat.

Ha a feldolgozás eredményeként találtunk kézpozíciókat (`results.multi_hand_landmarks` értéke igaz), akkor a `for` ciklusban végigmegyünk mindegyik kézpozíción, és azokhoz rajzoljuk a MediaPipe által meghatározott landmarkokat (`mp_drawing.draw_landmarks()` függvény).

Ezután az `enumerate()` függvénnyel végigmegyünk az ujjak státuszain (`finger_status`) és megjelenítjük azokat a képkockán az `cv2.putText()` függvénnyel.

Végül a képkockát megjelenítjük a `cv2.imshow()` függvénnyel.

4.4.2. Adatok továbbítása a mikrovezérlőnek

A következő Python kód egy socket létrehozását és egy ESP32-eszközhöz történő csatlakozását valósítja meg ²¹.

```
ESP32_IP = "192.168.4.1"
ESP32_PORT = 80
```

```
client_socket = socket.socket(socket.AF_INET, socket.SOCK_STREAM)
client_socket.connect((ESP32_IP, ESP32_PORT))
```

Az `ESP32_IP` és az `ESP32_PORT` változóban tároljuk az ESP32 hozzáférési pontjának IP címét és portszámát.

A `socket` modulból importált `socket.socket()` függvénnyel létrehozunk egy `socket` objektumot. Ez a `socket` objektum lehetővé teszi a hálózati kommunikációt.

A `socket.socket()` függvénynek két paramétere van:

Az `AF_INET` paraméter a socket címezésének típusát határozza meg, ebben az esetben az IPv4-et. Az `SOCK_STREAM` paraméter pedig a socket típusát, ebben az esetben TCP típusú socketet hoz létre. A `client_socket.connect((ESP32_IP, ESP32_PORT))` sorban létrehozuk a kapcsolatot az ESP32-eszközzel. A `connect()` függvény paraméterként várja az ESP32 hozzáférési pontjának IP címét és portszámát, majd létrehozza a kapcsolatot az ESP32-rel.

A `send_data()` függvény folyamatosan elküldi az ujjállapotokat egy ESP32-eszköznek. Továbbá egy háttérzálát indítunk, amely a `send_data()` függvényt hívja meg.

```
def send_data():
    global finger_data
    previous_finger_data = None
    while True:
        if finger_data and finger_data != previous_finger_data:
```

²¹ <https://www.dfrobot.com/blog-994.html>

```

        client_socket.sendall(finger_data.encode())
        previous_finger_data = finger_data
        time.sleep(1)

send_thread = threading.Thread(target=send_data)
send_thread.start()

finger_data = set()

```

A `send_data()` függvényben globális változóként van definiálva a `finger_data` változó, amely tárolja az ujjállapotokat. A `previous_finger_data` változó pedig a függvényen belül tárolja az előzőleg elküldött ujjállapotokat ez azért fontos, hogy ne küldjük el ugyan azt az állapotot kétszer.

A ciklus minden iterációjában a függvény ellenőrzi, hogy van-e friss ujjállapot (`finger_data`), és hogy ez az állapot eltér-e az előzőleg elküldötttől (`previous_finger_data`).

Ha van friss ujjállapot, akkor a függvény elküldi az ujjállapotot az ESP32-nek a `client_socket.sendall()` függvény segítségével.

Az `time.sleep(1)` függvénnyel 1 másodperces várakozást vezetünk be a függvényben, hogy ne terhelje túl a rendszert a folyamatosan futó ciklus.

Végül elindítjuk a háttérzálát (`send_thread`) a `send_data()` függvénnyel, amely a háttérben fut, így nem blokkolja a fő program végrehajtását. Ezáltal a videofelvétel objektum és a fő program folyamatosan fut, míg a `send_data()` függvény a háttérben küldi az ujjállapotokat az ESP32-eszköznek.

Mielőtt a program lezáródik felszabadítjuk és bezárjuk az erőforrásokat:

```

cap.release()
cv2.destroyAllWindows()
client_socket.close()

```

- `cap.release()`: felszabadítjuk a videofelvétel objektumot.
- `cv2.destroyAllWindows()`: bezár minden aktív OpenCV ablakot.
- `client_socket.close()`: lezárja a socket kapcsolatot.

4.5. Küszöbérték (Thresholding)

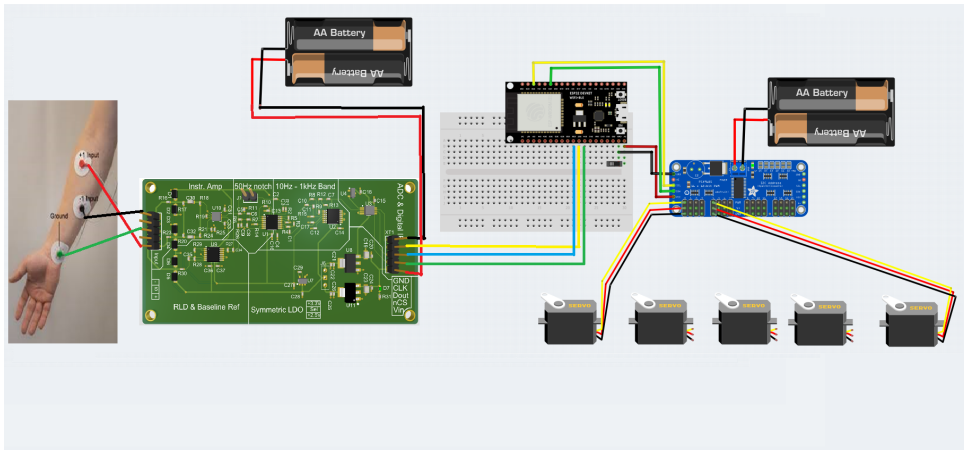
A robotprotézis vezérlése a küszöbölési technika segítségével történik. Miután a jel digitális formátumban érkezik meg, és az előzőleg leírt összes szükséges megfontolást figyelembe vettük, egy megfelelő küszöböt alkalmazunk az adott kvantált digitális jelre. A küszöb alkalmazása

előtt a digitálisan kvantált jelet alaposan meg kell figyelni. Ezután megfelelően be kell állítani a küszöbértéket. Amikor a digitális jel meghaladja ezt a küszöbértéket, a mikrovezérlőnek "1"-re kell állítania egy kimeneti tűt, és "0"-ra egyébként. Például ha a digitálisan kvantált jel maximális értéke 750 (decimális érték), akkor beállíthatunk egy 275-ös küszöbértéket. Ez a jel továbbításra kerül egy egy motorvezérlőre, hogy hajtsa a robotikus mechanizmus megfelelő elektromos motorjait.

5. Üzembe helyezés és kísérleti eredmények

5.1. Üzembe helyezési lépések

Az üzembe helyezéshez szükséges, hogy a 40. ábra alapján legyen a kapcsolás. Szükséges a jelfeldolgozó lapnak és a motor vezérlőnek egy 5V os táplálók és egy közös föld.

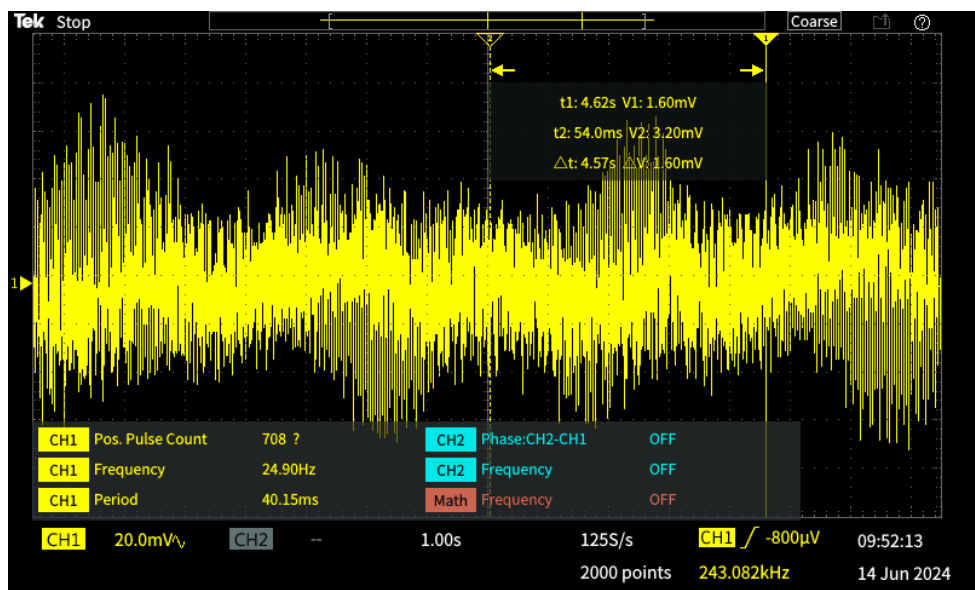

40. ábra. Kapcsolási rajz

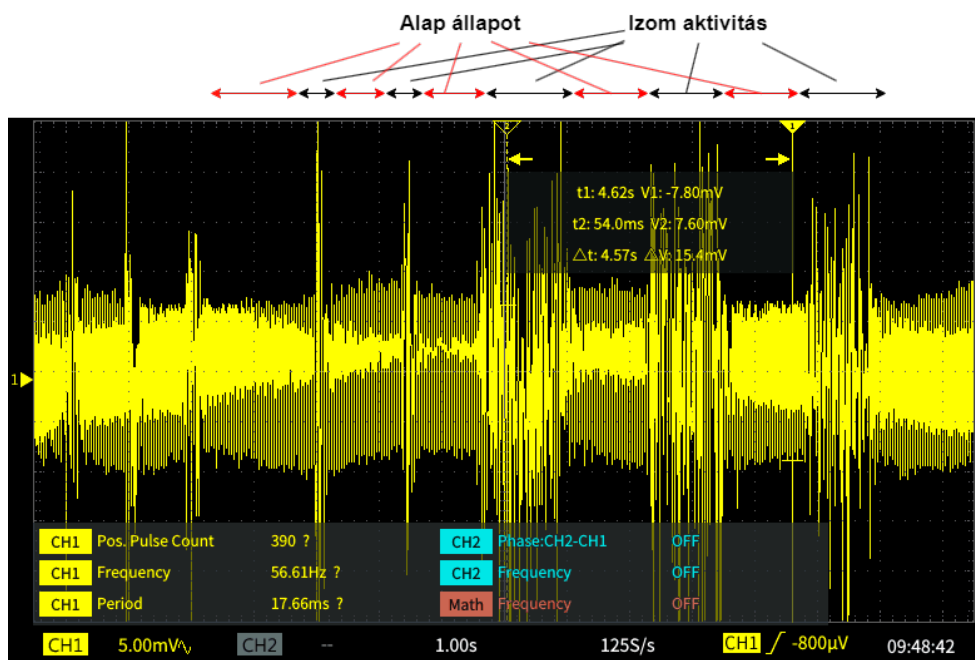
5.2. Kísérleti eredmények, mérések

A 41. ábrán látható a nyers EMG jel, amelyet az EMG szenzorok rögzítenek. Ez a jel még nem lett szűrve, ezért tartalmaz különböző zajokat és interferenciákat is, amelyeket a szenzorok érzékelnek a környezetből.

A 42. ábrán már látható, hogy a jel tisztább és strukturáltabb. Itt már jól látható, mikor kezdődik és mennyi ideig tart az izomaktivitás. Az eszközünk a zajokat és a felesleges interferenciákat eltávolította a jelből, így pontosabb és megbízhatóbb adatokat kapunk az izomaktivitás időbeli alakulásáról és intenzitásáról.

41. ábra. A nyers jel

42. ábra. A megszűrt jel

6. Következtetések

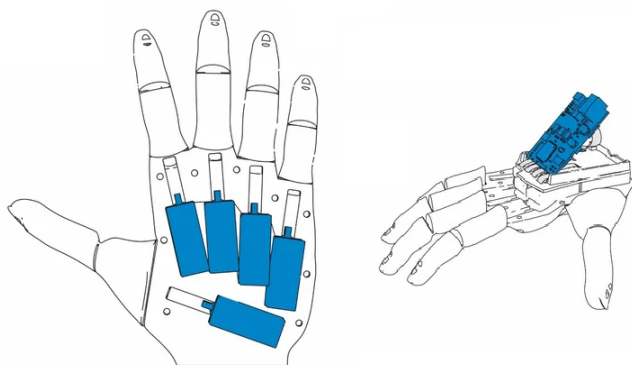
6.1. Megvalósítások

A projekt során egy 3D robotkarral dolgoztunk amelynek pár alkatrészét meg is terveztük, majd ezt elektromiográfiai jelek és képfeldolgozás segítségével irányítjuk. Ezen kívül egy jelfeldolgozó eszközt is létrehoztunk, amely lehetővé teszi a jelek szűrését, amelyeket majd használunk a robotkar irányítására. A jelfeldolgozó rész jelenleg csak egy csatornán működik, ami azt jelenti, hogy csak nyitott vagy zárt kézpozíciót lehet elérni vele. Azonban a képfeldolgozó rész lehetővé teszi bármilyen új mozgások utánzását a kamera képe alapján, ebben a részben egy számítógéptől fogadjuk az adatokat, amely a kamera kép alapján meghatározza hogy milyen állapotba legyenek az ujjak. Az adatok wireless-en keresztül jutnak át a számítógépről a mikrovezérlőre használva az esp32 WIFI modulját mint elérési pont.

6.2. Hasonló eszközök

6.2.1. Ada Robotic Hand - Open Bionics

Az Ada Robotic Hand az Open Bionics által fejlesztett, nyílt forráskódú protézis robotkéz, amely innovatív megoldásokat kínál a végtagvesztéssel élők számára. A rendszer lineáris motorokat használ, ezek a motorok egy lineáris mechanizmust használnak a mozgás előállításához, ellentétben a hagyományos forgó motorokkal, amelyek körkörös mozgást hoznak létre ²². Mind a motorok, mind a PCB a kézfejen található, ez egy kompakt kialakítást eredményez, ezt láthatjuk a 43. ábrán.

43. ábra. Ada Robotic Hand

²² <https://www.instructables.com/Ada-Robotic-Hand-Open-Bionics/>

6.2.2. Touch bionics

A Touch Bionics egy vezető protézis kézgyártó vállalat ²³.

- az ujjak titániummal megerősítettek és külön-külön motorizáltak
- az ujjak sebessége akár 30%-kal is növelhető
- app vezérlés
- triggereket használ az ujjak specifikus fogásainak aktiválásához
- 12 különböző automatizált fogási lehetőség
- árkategória: 10 000 USD körül

6.2.3. Saját eszköz

Az általam készített robotkéz egy egyszerű, megoldás a kéz mozgásának utánzására, amely a következő jellemzőkkel rendelkezik:

Egycsatornás jel feldolgozás: Az eszköz egyszerűsége miatt csak két állapotot tud érzékelni és megjeleníteni: nyitott és zárt kéz.

Kicsi és könnyű szervomotorok: Az eszköz kisméretű és könnyű szervomotorokat használ, amelyek mégis elegendő erőt biztosítanak a kéz mozgásának kivitelezéséhez.

Kameravezérlés: Az egyik legjellegzetesebb különbség az eszközöm és más hasonló megoldások között az, hogy az enyém kamerával is irányítható, itt már több kézmozdulat is lehetséges.

Olcsó előállítás: Mivel saját alapanyagokkal volt előállítva és nem megvásárolt eszközökkel így sokkal olcsóbb a végtermék.

6.3. További Fejlesztési Lehetőségek

Az egyik legfontosabb fejlesztési lehetőség egy többcsatornás EMG eszköz alkalmazása vagy kifejlesztése, amellyel növelhetjük a rendszer képességeit. Az új eszközzel különböző kézmozdulatokról mintákat gyűjtünk, majd ezeket egy neurális hálózatnak tanítjuk meg. A neurális hálózat segítségével pontosabban és többféle kézmozdulatot tudunk felismerni és azonosítani, amelyekkel a robot kezét irányíthatjuk.

A képfeldolgozási módszerek továbbra is fontos szerepet játszhatnak a fejlesztésben. Az EMG jelek és a képfeldolgozás kombinálásával még pontosabb eredményeket érhetünk el.

További fejlesztési lehetőség a csukló szerinti forgás implementálása. Miután már rendelkezünk egy többcsatornás jelfeldolgozó eszközzel, további szenzorokat integrálhatunk a csukló

²³ <https://www.ossur.com/en-us/prosthetics/arms/i-limb-access-titanium>

forrásának mérésére. Ezáltal a robot kéz nemcsak nyitott és zárt állapotban, valamint különböző kézmozdulatokban lesz irányítható, hanem a csukló elfordításával is. Ezáltal irányítani tudjuk a robot kezét EMG jelekkel és képfeldolgozás módszerekkel.

Hivatkozások

- [1] Sebastián Aced López, "Design and Construction of an EMG Multichannel Acquisition System Prototype".
- [2] Muhammad Zahak Jamal, "Signal Acquisition Using Surface EMG and Circuit Design Considerations for Robotic Prosthesis".
- [3] Texas Instruments, "Analog Front-End Design for ECG Systems Using Delta-Sigma ADCs".
- [4] Jorge R. B. Garay, Arshpreet Singh, Moacyr Martucci, Hugo D. H. Herrera, Gustavo M. Calixto, Stelvio I. Barbosa, Sergio T. Kofuji, "An Electromyography Signal Conditioning Circuit Simulation Experience".
- [5] Enrique Mario Spinelli, Ramon Pallàs-Areny, Miguel Angel Mayosky, "AC-Coupled Front-End for Biopotential Measurements".
- [6] Texas Instruments, "INA826 Precision, 200- μ A Supply Current, 3-V to 36-V Supply Instrumentation Amplifier With Rail-to-Rail Output - 2011".
- [7] Texas Instruments, "MCP3201 - 2.7V 12-Bit A/D Converter with SPI Serial Interface Data Sheet".
- [8] Guobiao Yang, Zhenyuan Sun, Zhao Wang, Gangdong Sun, "Detection and Identification of the Human Surface Electromyography Signal".
- [9] Muhammad Zahak Jamal, "Signal Acquisition Using Surface EMG and Circuit Design Considerations for Robotic Prosthesis".